Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 176 (926) ♦ П'ятниця, 16 вересня 1994 року ♦ Ціна договірна

У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ — 393 ДЕПУТАТИ

15 вересня, ранкове засідання

Під час парламентських канікул життя не стояло на місці. На жаль

І справді, за час невеликої перерви між першою і другою сесіями Верховної Ради у суспільно-політичному житті держави відбулося чимало подій, які потребували нагального втручання законодавчого органу. На думку абсолютної більшості народних депутатів, а їхня кількість сьогодні вже дозволяє приймати навіть конституційні рішення, передусім вимагає серйозного розгляду конституційна криза в Криму. Представники майже усіх фракцій і груп парламенту, з якими довелося розмовляти перед початком роботи другої сесії, одностайні щодо потреби, якщо не зупинити дію самої Конституції Республіки Крим, то принаймні ті статті, які суперечать чинному законодавству України. Народний депутат Іван Заєць, котрий запропонував розглянути це питання на сесійному засіданні в ширшому контексті, ніж Президія (про статус міста Севастополя, затверджений Севастопольською міськрадою 23 серпня ц.р.), не відкидає як один із контрзаходів — запровадження надзвичайного стану на території Криму.

Під час обговорення пропозицій щодо порядку денного першого дня, тижня і другої сесії Верховної Ради в цілому з'ясувалося, що народних депутатів непокоїть розв'язання й інших проблем. Наприклад, зупинення дії постанови Кабінету міністрів щодо статусу забруднених зон. Голова Верховної Ради Олександр Мороз поінформував, що це вже уряд зробив. Або обізнаність народних депутатів щодо підготовки проекту Договору з Російською Федерацією про дружбу і співпрацю. Прийнято до відома. Або нагальна потреба здійснити реформу заробітної плати, піднявши її мінімальний розмір, а також пенсії. Зрозуміло. Зваживши на те, що майже кожне питання першочергове, народні депутати пристали на пропозицію Голови Верховної Ради і проголосували за проект порядку денного, запропонований Президією. Він передбачав вступне слово О.Мороза, розгляд повноважень новообраних депутатів, обговорення організації та порядку роботи другої сесії та ін.

Олександр Мороз говорив стисло і вичерпно. Головна думка — соціально-економічна та політична ситуація в державі продовжує загострюватись, бо так і не вдалося визначитись з політичним курсом. Тому до кінця року вкрай необхідно підготувати проект і затвердити нову редакцію Конституції України. Мета повинна бути одна: покласти край правовому безладдю як в політиці, так і в економіці. Зрештою, це й визначає порядок роботи другої сесії.

Вступне слово О.Мороза буде опубліковано в суботньому номері «ГУ».

Сергій ВУСАТИЙ.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ЗУСТРІЧ З НОВООБРАНИМИ ДЕПУТАТАМИ

14 вересня, напередодні відкриття другої сесії, Голова Верховної Ради України Олександр Мороз зустрівся з новообраними народними депутатами. Відбулася грунтовна розмова з широкого кола проблем.

Зокрема, було розглянуто питання організації законотворчого процесу та його впливу на соціально-економічну ситуацію в державі. Підкреслювалась важливість реалізації на пленарних засіданнях другої сесії Верховної Ради трьох основних напрямів роботи — розв'язання економічних проблем, організації влади в державі та забезпечення підготовки проекту нової Конституції.

Олександр Мороз висловив надію, що новообрані депутати докладуть максимум зусиль до поліпшення законотворчої роботи, забезпечення злагоди і спокою в суспільстві, зміцнення української державності.

Прес-служба Верховної Ради України.

Абзац з листа

Багато кандидатів у депутати обіцяли виборцям золоті гори і ріки, повні вина. Але чомусь ніхто не казав, яким чином усі ці обіцянки можна виконати. А сьогодні, коли влада в Україні обновилася, для Президента, уряду, депутатів настав час вирішального екзамену перед народом. Якщо найближчим часом нічого не зміниться, то вони зовсім втратять довіру народу...

Геннадій ШИХОВ,
інженер-економіст.

Луганськ.

Продиктовано в номер

До нас кредити потечуть...

На кінець цього тижня українське керівництво узгодить урядову програму стабілізації економіки для подання її до МВФ. Передбачено, що МВФ внесе питання про надання Україні кредитів до порядку дня сесії, що відбудеться в жовтні 1994 року в Мадриді. В рамках кредиту «STF» Україні заплановано виділити близько 700 млн доларів, а також до 1 млрд доларів у рамках кредиту «Standby».

Згідно з розрахунками фахівців МВФ, улітку в Україні складалися сприятливі умови для початку реформ, але надання в липні-серпні кредитів сільгоспсектору призвело в серпні до зростання інфляції з 2 до 4 відсотків на місяць. Як повідомила «Інтерфаксу-Україна» заступник начальника відділу стратегії економічного розвитку і балансів національної економіки Міністерства економіки Тамара Соляник, згідно з прогнозами МВФ, здійснення економічних реформ за сценарієм фонду з жовтня цього року (в тому числі підвищення цін на зерно, енергоносії) викличе в жовтні сплеск інфляції до 50 %, проте вже в листопаді заплановано її зниження до 25 %, а в грудні — до 9 %.

На думку ЮНКТАД, наші перспективи невизначені

«Усі колишні республіки СРСР, особливо Росія та Україна, зіткнулися з серйозними економічними труднощами, і у деяких випадках ще існує ризик майбутньої політичної нестабільності, їхнє становище і перспективи оздоровлення у найближчому майбутньому великою мірою невизначені», — такий висновок міститься у щорічній доповіді Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), яку було вчора опубліковано у Женеві.

Контрапункти творення

Виставка творів 22-х київських художників «Арт-контра-пункт», що днями відкрилася в Державному музеї українського образотворчого мистецтва, є своєрідним прелюдом до наступного музичного свята «Музик-фест-94», яке розпочнеться в нашій столиці 1 жовтня. Виставка покликана створити настрій цілісного сприйняття багатоголосого, різнобарвного мистецтва. Представники різних течій сучасного живопису, скульптури, графіки, що шукають самовираження в їх авангардних напрямах, органічно об'єдналися в одній експозиції. Її концепцією мистецтвознавець Ольга Петрова намагається показати глядачам, що саме в зіткненні протилежностей криється гармонія творення, котра об'єднує служителів муз.

Готові до вторгнення на Гаїті

Сполучені Штати вичерпали усі можливі альтернативи, окрім збройного вторгнення, щоб домогтися усунення від влади нинішніх військових правителів Гаїті, заявив Президент США Білл Клінтон у інтерв'ю агентству Ассошиейтед Пресс. «Настав час їм забиратися звідти, — сказав він, — вони не повинні доводити справу до конфронтації».

США поки що не встановлювали перед військовим керівництвом Гаїті якого-небудь крайнього терміну самоусунення від влади, але можуть зробити це найближчими днями, заявив міністр оборони США. У. Перрі. Відповідаючи на запитання журналістів, він попередив гаїтянських генералів, що «дуже скоро» американські війська будуть повністю готові до вторгнення на Гаїті, якщо Президент Клінтон дасть наказ на проведення такої операції.

«Динамо», дякуємо тобі за свято!

Минулої середи найсильніший клуб України здобув блискучу перемогу в турнірі Ліги чемпіонів з футболу над російським «Спартаком» з Москви.

Подробиці про цей поєдинок та інші спортивні події читайте на 12-й стор.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Сьогодні, 14 вересня, голова Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки Володимир Мухін прийняв спеціального помічника Верховного головнокомандуючого об'єднаних Збройних сил НАТО в Європі з міжнародних справ Вернонна Пеннера.

У ході відвертої і щирої бесіди відбувся обмін думками з широкого кола проблем, що стосуються забезпечення стабільності і безпеки в Європі, співробітництва у рамках програми «Партнерство заради миру». Володимир Мухін розповів про роботу комісії, до складу якої входять, як підкреслив він, представники всіх депутатських фракцій і груп, виклав основні положення концепції національної оборони, яка підготовлена і подана на розгляд Президенту, розповів про інші напрацьовані комісією законопроекти. Гість високо поцінував досвід вирішення керівництвом України, в тому числі й парламентом, проблем регіону, вклад України у миротворчі зусилля, зміцнення взаєморозуміння між Україною і НАТО. Він висловився за розширення контактів і співробітництва між Україною і НАТО не тільки на управлінсько-генеральському рівні, але й, так би мовити, на робочому — між офіцерами, військовослужбовцями різних рангів. Ми були б раді привітати в НАТО парламентську делегацію України, сказав Верноннн Пеннер.

У розмові взяли участь члени комісії — народні депутати України Юрій Кризський та Степан Хмара, від сторони НАТО — капітан другого рангу (Великобританія) Ян Кленхем та військовий аташе (Франція) Альберт Муанар.

* * *

Комісія з питань державного будівництва, діяльності Рад і місцевого самоврядування 14 вересня продовжувала роботу над проектом Закону про місцеві Ради народних депутатів, який був схвалений у першому читанні. Передбачається, що на початку жовтня цей законопроект, доопрацьований з врахуванням висловлених пропозицій і зауважень, буде поданий на друге читання.

Робоча група Комісії з питань культури і духовності завершила підготовку до другого читання проекту Закону про бібліотеки і бібліотечну справу. Сьогодні для обговорення в інших комісіях відправлено проект постанови Верховної Ради про пільги в оподаткуванні галузей культури, підготовлений комісією разом з фахівцями Адміністрації Президента:

Проект постанови Верховної Ради щодо рішення Севастопольської міської Ради народних депутатів від 23 серпня 1994 року «Про статус міста Севастополя» та правову ситуацію, що склалася в Криму останнім часом, сьогодні обговорювала Комісія Верховної Ради України з питань правової політики і судово-правової реформи. В роботі комісії взяли участь відповідальні працівники юридичного відділу Верховної Ради та Адміністрації Президента. Це питання у числі першорядних буде розглядатися другою сесією Верховної Ради України.

Прес-служба Верховної Ради України.

Світовий банк обіцяє щорічні кредити за виконання трьох умов

Про готовність надати фінансову допомогу для розвитку економіки України заявила 14 вересня під час зустрічі з Головою Верховної Ради України Олександром Морозом виконавчий директор Світового банку Евелін Херфкенс. Вона відзначила, що Світовий банк може надати щорічні кредити в сумі 800 мільйонів доларів США. При цьому вона підкреслила, що цю допомогу буде надано за виконання трьох умов: якщо український уряд буде готовий взяти ці кошти, відбуватимуться економічні реформи та якщо уряд зможе освоїти кредити за прямим призначенням.

Олександр Мороз відзначив, що парламент має ще багато зробити щодо вдосконалення законодавства. Однак наявні закони, зокрема про захист іноземних інвестицій, створюють солідну базу для інвестування зарубіжного капіталу в економіку країни. Нам потрібно налагодити дієвий контроль з боку держави за розвитком економіки, в тому числі за використанням іноземних кредитів, заявив він. Саме державні органи, а не окремі комерційні структури виведуть країну з економічної кризи. А для прискорення цього процесу Україні необхідна фінансова і технологічна допомога Заходу. Причому світове співтовариство має бути впевнене: Україна — надійний партнер і все, що одержить тепер, неодмінно поверне з прибутком для інвесторів.

Леонід Кучма не підтримував і не підтримує жодну з конфліктуючих гілок влади у Криму

«Президент України не підтримував і не підтримує жодну з конфліктуючих гілок влади у Криму. Заяви керівника служби державних справ Республіки Крим Віктора Мініна про те, що коли б Леонід Кучма був проти, тут би нічого не почалося, не відповідають здоровому глузду», — сказав 14 вересня на брифінгу в Адміністрації Президента України секретар Ради національної безпеки при Президенті України Володимир Горбулін. Він розцінив дії В.Мініна як провокаційні і підбурювальні.

Володимир Горбулін повідомив, що В.Мінін брав участь у зустрічі керівництва Криму з Леонідом Кучмою і відповідальними працівниками Адміністрації Президента. Розмови мали загальний характер і будь-які конкретні питання не піднімалися. Але В.Мінін після цього почав запевняти всіх, що Ю.Мєшкова підтримує Президент України. На що Леонід Кучма заявив, що обидві сторони діють протизаконно і спростував підбурювальні заяви. Однак у засобах масової інформації з'явилися висловлювання Мініна про те, що «ситуація в Криму загострилась з благословення Президента України». «Поведінка Мініна просто безвідповідальна, як людини, котра намагається, як він сам говорить, відповідати за долю трьохмільйонного населення Криму», — підкреслив Володимир Горбулін.

Перший помічник Леоніда Кучми Олександр Разумков додав, що дії Президента України були спрямовані на стабілізацію конфліктної ситуації, пошук компромісного виходу з конституційної кризи, а найголовніше — на недопущення кровопролиття у цьому регіоні. «Певні заходи і висновки Леонід Кучма робитиме після того, коли конфліктуючі сторони прийдуть до «нульового варіанта», — сказав Олександр Разумков.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про збільшення неоподатковуваного мінімуму та ставки прогресивного оподаткування доходів громадян

З метою підвищення життєвого рівня громадян та їх зацікавленості у результатах праці **постановляю:**

1. Установити з 1 жовтня 1994 року мінімум доходів громадян, що не обкладається прибутковим податком, у розмірі 240000 карбованців на місяць.

2. Установити такі ставки прогресивного оподаткування доходів громадян:

Місячний сукупний оподатковуваний доход (в неоподатковуваних мінімумах)	Ставки та розміри податку
З доходу в розмірі одного неоподатковуваного мінімуму	не оподатковується
З доходу в розмірі від одного неоподатковуваного мінімуму + 1 крб. до 5 неоподатковуваних мінімумів	10 відсотків від суми доходу, що перевищує розмір одного неоподатковуваного мінімуму
З доходу в розмірі від 5 неоподатковуваних мінімумів + 1 крб. до 10 неоподатковуваних мінімумів	податок з доходу в розмірі 5 неоподатковуваних мінімумів + 20 відсотків від суми, що перевищує доход у розмірі 5 неоподатковуваних мінімумів
З доходу в розмірі від 10 неоподатковуваних мінімумів + 1 крб. до 15 неоподатковуваних мінімумів	податок з доходу в розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів + 30 відсотків від суми, що перевищує доход у розмірі 10 неоподатковуваних мінімумів
З доходу в розмірі від 15 неоподатковуваних мінімумів + 1 крб. до 25 неоподатковуваних мінімумів	податок з доходу в розмірі 15 неоподатковуваних мінімумів + 40 відсотків від суми, що перевищує доход у розмірі 15 неоподатковуваних мінімумів
З доходу в розмірі понад 25 неоподатковуваних мінімумів	податок з доходу в розмірі 25 неоподатковуваних мінімумів + 50 відсотків від суми, що перевищує доход у розмірі 25 неоподатковуваних мінімумів

3. Установлені цим Указом ставки та розміри прибуткового податку застосовуються до сум заробітної плати та інших доходів громадян, нарахованих з 1 жовтня 1994 року.

4. Кабінету Міністрів України привести у десятиденний строк рішення Уряду у відповідність з цим Указом.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ, 13 вересня 1994 року.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про посвідчення члена екіпажу

З метою спрощення формальностей для виконання міжнародних польотів членами екіпажів повітряних суден України та відповідно до статті 2 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» **постановляю:**

1. Затвердити Положення про посвідчення члена екіпажу.

2. Міністерству транспорту України виготовити у місячний строк зразок посвідчення члена екіпажу та встановити порядок його видачі, зберігання і знищення.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ, 13 вересня 1994 року.

ЗАКЛИКАЛИ ДО ЗЛАГОДИ

Низка державних, а також громадських молодіжних організацій і об'єднань звернулася до депутатів Верховної Ради України, депутатів Київської міської Ради, політпартій, рухів, молодіжних організацій країни із заявою. У ній наголошується: необхідною умовою будь-яких реформ в Україні, і в першу чергу економічних, є стабільність і злагода в суспільстві, згуртованість навколо ідеї державотворення. З огляду на це всі політичні сили республіки, молодіжні та юнацькі організації закликано утриматись від конфронтаційних дій, що загострять ситуацію в столиці і країні, спричинять порушення громадського порядку. Заяву, зокрема, підписали представники Українського національного комітету молодіжних організацій, Українського фонду студентів, Спілки молодіжних організацій України, благодійного фонду «Майбутнє України».

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про призначення А.Волковського заступником голови Державного комітету України з матеріальних ресурсів

Призначити **Волковського** Анатолія Пилиповича заступником голови Державного комітету України з матеріальних ресурсів.

Президент України Л. КУЧМА.

м.Київ, 13 вересня 1994 року.

МУСУЛЬМАНИ УКРАЇНИ ЗІБРАЛИСЯ НА З'ЇЗД У КИЄВІ

Сьогодні в Києві під егідою Духовного управління мусульман України (ДУМУ) розпочався 1-й з'їзд мусульман нашої країни.

Мусульманська громада в Україні налічує, за оцінками ДУМУ, приблизно 2,5 мільйона чоловік. Головно це — вихідці з мусульманських автономій Центру Росії, Північного Кавказу, Азербайджану, Середньої Азії. Найчисленнішою є ісламська громада кримських татар, яка мешкає компактно. ДУМУ утворено й зареєстровано згідно з чинним українським законодавством у вересні 1992 року. Муфтієм України є Шейх Тамім. Друкований орган ДУМУ — газета «Мінарет», яку видають у Києві накладом 20 тисяч примірників. Мусульмани України належать до сунітського кореня в ісламі.

На з'їзд зберуться майже 200 делегатів, що представлятимуть практично всі регіони України, де утворено мусульманські громади. Прибудуть також високі духовні гості з ісламських країн, представники муфтіятів з країн СНД та ісламських громад Західної Європи і США.

На з'їзді розглядатимуть ситуацію, що склалася в середовищі мусульман України, буде внесено зміни та доповнення до статуту ДУМУ, обрано керівні органи. Важливо те, що проведення з'їзду дає можливість канонічним шляхом досягти незалежного статусу ДУМУ (тепер ДУМУ перебуває в канонічній залежності від Центру духовних управлінь мусульман в Уфі). Окрім цього, на учасників та гостей з'їзду чекає зворушлива церемонія закладення першого каменя в фундамент мечеті у Києві.

Головне в ісламі, як і в будь-якій іншій вірі, — об'єднувати людей на ідеї служіння Богові, виконання його законів. За два роки діяльності ДУМУ навколо нього об'єдналися мусульманські громади татар, башкирів, азербайджанців, дагестанців, казахів та ін. Проте ситуація в ісламському середовищі України непроста.

Характерною рисою сьогоднішнього становища ісламу на теренах колишнього СРСР є його роздрібненість. В більшості держав СНД та мусульманських автономіях Росії — по два, а то й по три духовні управління в одному регіоні. Це пояснюється, як правило, політичними причинами.

Такі тенденції з'являються і в Україні. Послідовна, антифундаменталістська політика, що її проводить ДУМУ в ісламському середовищі України, здобуває не тільки підтримку єдиновірців, а й протидію супротивників, які перебувають на радикальних позиціях в ісламі й фінансовані зарубіжними фундаменталістськими центрами.

— Ми боремося за духовну чистоту ісламу, відкидаємо будь-які крайнощі, що дискредитують вчення Аллаха, передане нам Пророком Мухамедом, мир йому. Наше завдання — об'єднувати мусульман України незалежно від їхньої національності, вберігати їх від згуби фундаменталізму та екстремізму і тим самим допомагати нашому українському суспільству в творенні міцної держави, громадянами якої ми є, — таким вбачає суспільне завдання ДУМУ муфтій України Шейх Ахмед Тамім.

В ісламському середовищі України знайшла свій відголосок і кримська проблема. На півострові, відповідно до його автономного статусу, діє незалежне Духовне управління мусульман Криму (ДУМК). Муфтій Криму, за інформацією з московських джерел, входить до складу Вищого координаційного Центру духовних управлінь мусульман Російської Федерації. ДУМК також збирається провести з'їзд мусульман, про що вже повідомлялося. Отже, простежується тенденція до розколу в ісламській громаді України. У цьому зв'язку газета «Мінарет» у своїй передовій статті пише, що в українській мусульманській громаді не повинно бути роздрібнень, бо це не тільки не в інтересах ісламського об'єднавчого руху, а й просто суперечить канонам віри.

Ймовірно, з'їзд у Києві внесе ясність у цю неоднозначну ситуацію та допоможе його учасникам знайти прийнятні рішення.

Михайло МИХАЙЛІВ.

На знімку: Муфтій України Шейх Ахмед Тамім.

Фото **Валентина БОНДАРЕНКА.**

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ: ГІРШЕ, АЛЕ КРАЩЕ

Президент України підписав Указ «Про вдосконалення валютного регулювання». На порядку денному сесії Верховної Ради знову стоїть це питання.

Невеликий екскурс в історію.

Більш як рік тому дуже гостро постала проблема заборгованості перед Росією за енергоносії. Тоді й виникла ідея фіксованого курсу, який, щоправда, за словами нинішнього голови парламентської Комісії з питань фінансів та банківської діяльності В. Суслова планувалося регулювати за результатами торгів валютної біржі. Як бачимо, спочатку про повну фіксацію не йшлося. На той час навіть з'явився проект постанови з цього питання та методика зміни курсів (пропонувалося, щоб під час встановлення курсу, задля зглажування розбіжностей, бралися до уваги результати попередніх торгів валютної біржі). Також було підготовлено проект рішення про девальвацію українського карбованця до кінця року. Проте не так сталося, як гадалося. НБУ не пішов на поступове регулювання курсу і таким чином курс було (тимчасово!) надовго зафіксовано. Дехто пояснював це тим, що на цей час був відсутній голова НБУ В. Ющенко, а його заступник В. Стельмах, займаючи негативну позицію з цього питання, розіслав телеграму про фіксацію курсу.

З того часу розпочалася боротьба.

Як розвивалися події надалі.

За розпорядженням уряду всі розрахунки спочатку велися виключно через Промінвестбанк, тобто ніякого тендерного комітету не було. Особисто Ю. Звягільський вирішував, кому і скільки валюти за фіксованим курсом дати. Стверджується, що в результаті цього значно скоротилася українська заборгованість Росії за нафту, газ, деревину, кольорові метали. Проте за іншими розрахунками Україна від запровадження фіксованого курсу втратила мільярд доларів США. Тобто, ця цифра відповідає спаду, якого могло б не бути, коли б діяв єдиний курс. Щодо тендерного комітету, то він виник на пропозицію НБУ і метою його створення було не так намагання справедливіше розподіляти валюту, як бажання задіяти в якийсь спосіб валютну біржу, перевівши туди функції розподілу валюти.

У лютому нинішнього року під тиском підприємців знову було підготовлено проект постанови, яким передбачалося поступове регулювання валютного курсу. За підрахунками Мінекономіки, щоб експорт став більш-менш вигідний, курс мав би становити не менше 23 тисяч українських карбованців за долар США. На той час уже й НБУ погоджувався на поступове підвищення курсу, однак Мінфіну здалося, що так буде легше виконувати бюджет. Так тривало до підписання Указу. Проте боротьба за відміну фіксованого курсу не припинялася. Верховна Рада також присвятила цьому питанню немало часу. Пам'ятаємо, що свого часу 115 народних депутатів запропонували на розгляд сесії проект закону про валютне регулювання, який передбачав негайне введення єдиного ринкового валютного курсу. В. Пинзеник, обґрунтовуючи необхідність цього кроку тоді, зокрема, говорив про те, що подвійний курс веде до втрати не лише російських ринків збуту, але й західних у конкуренції з російськими виробниками, що процвітає корупція та приховування податків, що дуже легко робити за існування двох курсів тощо. Голова Комісії Верховної Ради з питань фінансів та банківської діяльності В. Суслов, будучи, в принципі, не проти того, щоб курс наближався до ринкового, виступав за те, щоб це робилося поступово. На його думку, негайне запровадження єдиного курсу призведе до різкого скачка цін та до дестабілізації економіки. За підрахунками Мінекономіки, якби це сталося за курсу 46 тисяч карбованців за долар США, то ціни загалом виросли б у 2,6 раза. Щодо зловживань на терені подвійного курсу, то В. Суслов відповів, що вони існують скрізь, де існують різні ціни. Отже, потрібно краще контролювати.

Коментар

Не прийнявши жодного рішення, сесія припинила роботу, а до цього питання вирішено було повернутися восени. Саме тоді на кін вийшов новообраний Президент, котрий, як відомо, під час виборів обіцяв, що у випадку його обрання це питання буде вирішено в першу чергу. Але чекати цієї першої черги довелося досить довго, бо, як виявилося, вдатися самостійно до такого кроку Президент не міг. В результаті, після тривалих консультацій із Прем'єр-міністром, Комісією Верховної Ради з питань фінансів та банківської діяльності, НБУ, міністерствами фінансів, зовнішньоекономічної діяльності та економіки з'явився Указ «Про вдосконалення валютного регулювання», що за словами начальника економічного управління адміністрації Президента В. Кузнецова та радника Президента з питань макроекономіки мав компромісний характер. Причому А. Гальчинський наголосив, що як вчений він, можливо, скоріше погодився б на єдиний курс відразу, але, доводиться задовольнятися меншим, оскільки сьогодні в Україні є сили, які взагалі не бажають єдиного валютного курсу. Хоча він не може не погодитися також із тим, що негайне запровадження єдиного валютного курсу призведе до нової хвилі інфляції, зростання цін, спаду виробництва, банкрутства підприємств, безробіття.

Чи не виявиться цей Указ цукеркою, що її дають дитині, аби та трохи заспокоїлася? Нагадаємо основні положення Указу. По-перше у ньому декларується поступове зближення регульованого та ринкового валютних курсів. Але тут відразу постає запитання: якщо бажання до кінця року зблизити курси тверде, то чому не взято до уваги пропозицію А. Гальчинського про внесення до Указу коефіцієнтів максимального відхилення регульованого курсу від ринкового? Натомість вноситься досить туманне формулювання, мовляв, визначення офіційного валютного курсу здійснюється в межах, що їх встановлює НБУ за погодженням з Міністерством фінансів з урахування рівня внутрішньої інфляції, обсягів грошової емісії, станом платіжного і торгового банку України. Крім того, Указ на період існування двох курсів передбачає реорганізацію роботи тендерного комітету, а валюта, що купується за офіційним курсом, використовуватиметься лише за кількома напрямами. Їх перелік практично обмежується закупівлею нафти, газу, деревини, кольорових металів, медичних препаратів та обслуговуванням зовнішнього боргу. За порушення передбачається сувора відповідальність. Також планується з 1 жовтня відновити діяльність Української міжбанківської валютної біржі та декларується подальша робота з децентралізації валютного ринку. Указом передбачається новий розподіл 50 відсотків валюти, що підлягає обов'язковому продажу: 30 відсотків й надалі вилучатимуться за фіксованим курсом, 10 відсотків за аукціонною ціною закуповуватимуться НБУ для створення валютного резерву, 10 відсотків продаватимуться на міжбанківському валютному ринку за ринковим курсом. Отже віднині за фіксованим курсом підприємства продаватимуть лише 30 відсотків валюти.

На думку фахівців цей Указ гірший від того, на який сподівалися, але кращий від того, що був досі. Проте цілком можливо, що його компромісний характер не буде виправданим. Як відомо, головним аргументом проти негайного запровадження єдиного курсу було побоювання, що це відразу ж відіб'ється на цінах і таким чином промисловість буде поставлено на коліна, що може викликати соціальний вибух. Та парадокс полягає в тому, що й за поступового запровадження єдиного ринкового курсу успіх не гарантований, а відтак можливо, що цей прогнозований вибух просто відтягується у часі. Отже, чи матиме Указ Президента якийсь ефект, тим більше, що сьогодні розпочинається атака й на це половинчасте рішення. Скажімо, дехто стверджує, що цей Указ впливатиме на обмінний курс, спричинюючи різкий спад карбованця щодо долара США. Але ж Указ «Про вдосконалення валютного регулювання» взагалі не зачіпав цього: на курс в основному впливає ажіотажне очікування стрибка цін та поступове перетікання емісійних грошей в готівку. У недалекому майбутньому матимуть вплив ціни на хліб, оскільки судячи з усього, і нинішнього року це питання буде розв'язане шляхом надання дотації.

Як розвиватимуться події далі? Очевидно на перших порах проглядатиметься якийсь поступ в питанні зближення офіційного та ринкового курсів. Проте фахівці вважають, що ці три місяці можуть розтягнутися дуже надовго. Крім того, як ми вже писали, це питання планується розглянути на засіданні Верховної Ради. Якщо таке обговорення відбудеться, то його перебіг можна передбачити уже сьогодні, бо всі учасники обговорення залишилися на своїх позиціях. Принаймні В. Пинзеник днями заявив, що коли дійде до обговорення, то депутатська фракція «Реформи» наполягатиме на проекті Закону, що його внесли на розгляд 115 народних депутатів. Отже, може статися так, що Верховна Рада вирішить почекати три місяці і подивитися, як виконуватиметься Указ Л. Кучми «Про вдосконалення валютного регулювання».

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Точка зору

У Харкові — дуті штати, а в Полтаві — безробіття. Кому це вигідно?

Як відомо, Полтава — місто не портове, зате тут залізниця з доволі розгалуженою мережею колій, розвинуте господарство і, як ще недавно говорили, досвідчених і висококваліфікованих кадрів. Залізниця перевозила людей, будувала житло, різні об'єкти, тобто повнокровно жила і працювала. Керував усім цим складним механізмом Полтавський відділок Південної залізниці.

І ось тепер зусиллями владних структур в особі керівництва Південної залізниці цей регіональний орган управління залізничним транспортом скоріше за все буде ліквідовано. Якщо не втрутиться, звичайно, громадськість, керівництво міста і області. Бо все, що залежало від нас, ми практично зробили.

На сьогодні уже вилучені зі складу відділка і підпорядковані госпрозрахунковим службам в Харкові вагонні депо і дистанції сигналізації та зв'язку Полтави, Кременчука, Гребінки, локомотивні депо в них і Ромнах, Полтавська дистанція електропостачання. Загалом у цих підрозділах зайнято більш як 7300 чоловік. Полтавці не мають змоги перешкодити грубому адміністративному натискові управлінських чиновників, хоча в ході руйнування відділка його штати перекачуються до розширених служб у Харкові, а наші висококваліфіковані спеціалісти залишаються тут без роботи. У Харкові рятують керівні крісла, а в Полтаві поповнюється армія безробітних. Хіба можна таке допустити?

І ще таке. Із січня вольовим рішенням керівництво рухом поїздів зосереджене в єдиному центрі, що міститься в управлінні залізниці в Харкові. Поїзди йдуть з великим запізненням, на станціях створюється метушня і безладдя. Пасажирки адресують своє обурення відділку і місцевій владі, тоді як полтавці відірвані від процесу управління поїздами. Як відомо, на інших залізницях України до таких змін у структурі управління ставляться дуже насторожено і не проявляють такого поспіху, як на Південній.

Керівництво «Укрзалізниці», на жаль, не розібралося в ситуації і наказами № 28Ц від 10.02.1994 р. і № 38Ц від 04.03.1994 р. санкціонувало дії керівництва Південної залізниці.

Полтавський відділок, який раніше об'єднував 30 підрозділів, вирішував у регіоні численні виробничі та соціальні питання, виконуючи понад 70% усієї вантажної роботи Південної залізниці, стабільно забезпечував вантажні та пасажирські перевезення.

Це треба бути геть сліпим, щоб не бачити: зосереджуючи фінанси в Харкові, виводячи підприємства з-під адміністративного підпорядкування начальника відділка, створюється легко прогнозована ситуація, коли проблеми залишаються в області, а право і засоби їх розв'язання — в іншому місці. Хто ж ці дії зважиться назвати розумними? Хіба що харківські «реформатори». Питання ускладнюється ще й тим, що позбавляють соціального захисту ветеранів-залізничників, інвалідів та учасників Великої Вітчизняної війни, пенсіонерів, яким відділок за будь-якої можливості кілька разів на рік надавав допомогу.

Доречно нагадати гарячим головам, що подібну реорганізацію на транспорті вже здійснювали в 50-ті роки, але виявилась вона неспроможною. Життя змусило повернутися до форми регіонального управління, яка виправдала себе, до відділків залізниці.

Важко сказати, чи можна цей процес повернути назад. На нашу думку, він певною мірою допоможе зрозуміти марність потуг харківського керівництва і примусити повернутися до пропозиції полтавців щодо структури управління залізничним транспортом України. Вони розроблені за участю науковців Дніпропетровського державного технічного університету залізничного транспорту.

Суть розробки полягає у зміні економічних відносин між підприємствами залізничного транспорту, наділених правами юридичної особи і об'єднаних у Полтавську державну компанію. Ці пропозиції були представлені особисто міністрові транспорту О.Д.Климпушу, директорові Департаменту залізничного транспорту Е.Ф.Абдулаєву, голові Комісії Верховної Ради України з питань паливно-енергетичних ресурсів, транспорту і зв'язку О.М.Кожушку. З ними ознайомлені всі начальники відділків залізниць України. Викликає тривогу й таке. Є побоювання, що зміна влади, яка відбувається як у Києві, так і на місцях, відсуне розгляд цього важливого питання і зробить процес руйнування залізничного транспорту необоротним.

Кожну ситуацію, як відомо, прояснює відповідь на питання: кому ж це вигідно? То й справді, кому? Вісімнадцятьом тисячам полтавських залізничників, для яких загроза безробіття стала невідворотною реальністю? Чи пасажирам? Звичайно ж, ні тим, ні іншим. Та й уявімо таку парадоксальну ситуацію — проблеми, наприклад, локомотивників Гребінки (а це, до речі, більше третини населення району) тепер розв'язуватимуть за сотні кілометрів — аж у Харкові. Або таке — промисловці Полтави з питань відправки продукції мусять звертатися знову ж у Харків. Чи вигідно буде харків'янам розв'язувати питання на користь не своїй, а сусідній області? Чи не стане Полтавщина в транспортно-економічному плані дещо, м'яко кажучи, ущемлена сусідами? Директор Полтавського турбомеханічного заводу, член виконкому обласної Ради Л.Г.Гусак прокоментував ситуацію коротко: «Створюються зайві складнощі для промисловців, а за цим — ще більше безладдя».

То невже чиєсь керівне крісло чи збереження старої, давно віджилої структури, буквально реанімування її, варте отаких нових складнощів? Мабуть, ні. Життя йде вперед. Відстоюючи свої позиції, полтавці добиваються хоча б права на експеримент, суть якого полягає в тому, щоб на базі Полтавського відділка створити Полтавську державну залізничну кампанію, підпорядкувавши її безпосередньо «Укрзалізниці», а структурним підрозділам, що входять до складу компанії, надати титул юридичної особи. Чи не варто було б його дати таке право? Адже хоч би які були слова, істину все ж таки доводять конкретні справи.

Анатолій ЗВОНАРЬОВ, начальник Полтавського відділка Південної залізниці; Віталій ГАВРИЛКО, голова територіального комітету профспілки залізничників і транспортних будівельників.

Точка зору

БЕЗ МОВИ БЕЗ НАРОДУ

А якщо немає народу і держави, то кому й навіщо потрібен Президент?

ІНАУГУРАЦІЙНА промова не зобов'язує до надмірної конкретики. А тим паче до оприлюднення контроверсійних постулатів. Досить окреслити основні засади і напрями. Наш новообраний Президент цим знехтував. 19 липня, після прийняття присяги у Верховній Раді, Леонід Кучма виголосив промову, у якій заявив, що найближчим часом має намір подати на затвердження проект закону, що надав би російській мові офіційного статусу.

Досі в політиці й науковій практиці термін «офіційний статус мови» вживався тільки як визначення мови для роботи різномантних міжнародних форумів. Якщо, наприклад, на початку липня цього року у Відні зібрався Конгрес НБСЄ (Нарада з питань безпеки і співробітництва в Європі), куди входять 53 держави, то для його роботи було визначено 5 мов. Вони і вважалися на цьому Конгресі офіційними. Але що мається на увазі під статусом офіційної мови всередині однієї держави, того, мабуть, ніхто поки що не знає. Хіба «офіційний статус» — те ж саме, що і «державна мова». Якщо так, то навіщо напускати туману й завуальовувати очевидні наміри? Отож президентському оточенню доведеться ще придумувати тлумачення цьому нововведенню. Не маю сумніву — вони щось з цього приводу придумають, але не маю також сумніву, що це буде звичайна політична спекуляція.

Зорієнтованість Леоніда Кучми на особливу роль російської мови в Українській державі треба розглядати під кутом зору трьох аспектів: правового, політичного й суто наукового, лінгвістичного. (Про останній хай би сказали своє слово фахівці).

З правової точки зору позиція Президента є протиправною, суперечить духові й букві Конституції України, заперечує ряд законодавчих актів, зокрема основоположні принципи «Декларації про державний суверенітет України», «Декларації прав національностей України», законів «Про мови...», «Про національні меншини в Україні», «Про громадянство України» та інших, з ними взаємопов'язаних.

Так, наприклад, у статті І Закону «Про національні меншини в Україні» говориться: «Україна гарантує громадянам республіки незалежно від їх національного походження рівні (підкреслюю це спеціально. — М.К.) політичні, соціальні, економічні та культурні права і свободи, підтримує розвиток національної самосвідомості й самовиявлення».

Про яку рівність прав на розвиток культури рідною мовою може йтися, коли мові однієї з національних меншин надається перевага перед іншими? І чи варто тут вносити плутанину, коли законодавча база в цьому питанні в нас чітка, гуманна, демократична, за визнанням міжнародних експертів, — чи не найдосконаліша у світі. Вимога рівноправності мов національних меншин в Україні недвозначна, беззаперечна в усіх названих вище документах, тому зосередимо увагу на найосновнішому — Конституції України.

Основоположною щодо оцінки президентових намірів є стаття 73, у якій сказано: **«Державною мовою в Україні є українська мова.**

Україна забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя.

В роботі державних, партійних, громадських органів, підприємств, установ і організацій, розташованих у місцях проживання більшості громадян інших національностей, можуть використовуватися поряд з державною мовою й інші національні мови.

Україна виявляє державну турботу про вільний розвиток і вживання усіх національних мов, якими користується населення республіки. Порядок застосування української та інших мов в Україні визначається законом».

Підкреслимо ті конституційні положення, які є найосновнішими (Конституція — «основний закон» держави) і не можуть бути змінені інакше, як тільки внесенням змін до самої Конституції.

Перше. Статус державної має тільки одна, а саме — українська мова. Жодна інша мова статусу державної в Українській державі мати не може. Хіба що питання (з ініціативи Президента) буде поставлене на порядок денний сесії Верховної Ради і за нього проголосує 300 народних депутатів України. Бо згідно зі статтею 97 пункт 17 «До виключного відання Верховної Ради України належить: розгляд питань забезпечення рівноправності громадян всіх національностей, що проживають на території України». Таким чином «статус офіційної» не означає статусу державної мови. Залишається те саме тлумачення, що і в практиці різномантітних міжнародних (міждержавних) форумів. Але в такому разі наш Президент запропонує визнати, що держава, якою він керує і в якій разом з ним доводиться жити й нам, складається з різних народів (принаймні двох), які домовляються, що будуть спілкуватися між собою двома офіційними мовами — українською і російською. Але ж бо і це суперечить Конституції, де в статті 2 сказано про один народ, а не два чи кілька. Те саме положення зафіксоване в «Декларації про державний суверенітет України», Законі «Про національні меншини в Україні».

Україна — Батьківщина українського народу, який здійснив своє священне право на самовизначення, утворивши Українську державу, в якій проживають національні меншини. В Криму, невід'ємній частині нашої держави, проживає кримськотатарський народ. І все. Російський народ проживає в Росії, а в Україні (як і в Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Білорусі і т.д.) — лише його частка, що складає на цій території національну меншину. Так ця проблема трактується у всьому світі. В такому контексті вона зафіксована в усіх наших законодавчих актах. Чи варто щось у цьому розв'язаному питанні переінакшувати? У нас уже був один «мовознавець», про якого в'язні ГУЛАГу склали пісню:«Товарищ Сталин, вы большой ученый, в языкознании вы знаете толк...» Чи варто сьогодні перебирати скандальну «славу» катів України? (Хоча задля справедливості треба сказати, що тоді ще — мабуть, аби зберігати видимість «справедливого» розв'язання національного питання, українську мову не душили так уперто й послідовно, як за новітніх правителів-необільшовиків; тоді, принаймні, ніхто російську мову в її насильницьких правах не намагався узаконювати).

Друге. У Конституції говориться про «вільний розвиток і вживання усіх національних мов...» тих національностей, які проживають в Україні. Як же виконати вимогу щодо розвитку і вживання усіх, коли виділити серед них одну? І саме ту, за допомогою котрої здійснювалися асиміляція та пригноблення ВСІХ. За таких умов вони ніколи не оживуть, не піднімуться з руїн.

Будь-яке вивищення російської мови понад мови інших національностей було б грубим порушенням Конституції, обмеженням громадянських і людських прав інших національностей, спільнот, які донедавна асимілювалися (русифікувалися) так само, як і українці на українській землі, а тепер мають законні права на національне відродження.

Рівноправність громадян України забезпечує глава 5 Конституції, яка так і називається: «Громадянство України. Рівноправність громадян». Зокрема, в частині першій статті 32 цієї глави сказано: «Громадяни України є рівними перед законом незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової і національної належності, статі, освіти, **мови (підкреслення моє. — М.К.)**, ставлення до релігії, роду і характеру занять, місця проживання»... Хіба потрібні ще якісь докази того, аби усвідомити: українська мова як державна, себто мова міжнаціонального спілкування в Україні, — це одне, прийнятнє для всіх конституційне положення. А вивищувати за мовою представників якоїсь «вибраної» національної спільноти — не що інше, як продовження великодержавної шовіністичної імперської політики попередніх десятиліть (ба, навіть століть існування російської імперії під різними політично-соціальними вивісками).

Хотілося б звернутися не лише до українців, але й насамперед до представників усіх національностей: невже ви погодитеся на те, щоб вас і далі, вже в умовах незалежної Української держави, продовжували асимілювати засобами російської мови? Та ви так ніколи не відродите своєї національної культури, релігії, не виховаєте нові покоління своїх дітей у дусі поваги до держави, в якій вам судилося жити разом з нами, і любові до своєї історичної прабатьківщини. Подумаймо добре, що станеться з нами за передбачуваної ситуації буквально через кілька десятиліть.

У зв'язку з нашою розмовою не можна обминути і статті 34 Конституції: «Громадяни України різних рас і національностей мають рівні права.

Будь-яке пряме чи непряме обмеження прав, **встановлення прямих чи непрямих переваг громадянам за расовими і національними ознаками** (підкреслення моє. — М.К.), так само, як проповідь расової або національної винятковості, ворожнечі або зневаги, — карається за законом».

Прикро, що доводиться говорити все оце Президентові, тим паче захищати перед ним Конституцію, коли він сам, згідно зі статтею 114-5 пункт 1 «виступає гарантом забезпечення прав і свобод громадян, державного суверенітету України, додержання Конституції і законів України». Тим більше у зв'язку зі складанням ним присяги на тій же Конституції України. Пошкодуймо також, що в його заприсяжній промові знайшлося місце для виявлення турботи про російську мову, що суперечить Конституції, натомість зовсім не знайшлося місця для того, аби повідомити, як він гадає виконувати свій конституційний обов'язок, передбачений статтею 114-5 пункт 7-7, у якій вимагається: «Президент України сприяє задоволенню національно-культурних, духовних і мовних потреб українців, що проживають в інших державах».

Щоправда, відразу ж після складання присяги Верховною Радою пішла гуляти версія, що Президента в процесі підготовки промови підвела його команда. Не знаю. Можливо. Дав би Бог. Та все ж пасивно чекати і спостерігати — підтвердиться чи не підтвердиться ця версія, мені здається, було б необачно.

Понад рік тому, коли у Верховній Раді вкотре спалахнула сверблячка «двуязичія», в газеті «Високий Замок», а потім у «Літературній Україні» було опубліковано мою статтю «На вибір: або словники, або автомати Калашникова». Статтю було написано ще й під враженням азбучної війни у Молдові, яку мені доводилося спостерігати впритул, бо я очолював українську групу спостерігачів, що готувала матеріали для чотиристоронньої Узгоджувальної Комісії. (У ній були представлені Україна, Росія, Молдова, Румунія). Нам тоді вдалося домогтися припинення вогню, але навіть ця «маленька» війна коштувала чимало людських жертв, принесла горе і страждання сотням тисяч людей. А почалася вона після того, як у молдовський писемності було впроваджено латинський алфавіт. До «латиниці» долучився ще «триколор» — трикольоровий прапор. Нововведення не сприйняли на лівому березі Дністра (у Придністров'ї). Це спричинило війну.

У роки так званого застою в академічному Інституті мовознавства імені О.Потебні розроблялася «теорія» двомовності. Звісно, ніякої науки там не було. Було звичне для тих часів ідеологічне замовлення, покликане обслуговувати ще одну комуністичну «теорію» про «злиття націй». Тож «двуязичіє» — і тоді, і тепер — звичайна політична спекуляція.

Що означає сама постановка питання про якийсь особливий статус російської мови за наших умов? По-перше, в такий спосіб «рускоязичние» політики вимагають привілею для себе і своїх однодумців ніколи не користуватися українською мовою у всіх сферах суспільних і державних відносин, мало того — відверто її нехтувати й далі витісняти (конкретні приклади цього щоденно дає практика життя). По-друге, добиваються права зберегти і поглибити мовний статус-кво, себто не дати українцям можливості на зросійщених теренах повернутися до своїх мовних (тобто національних) пракоренів, а отже, завадити і неукраїнцям, які хотіли б вивчити нашу мову, прилучитися до української культури і суспільного життя. Тобто в Україні сьогодні відверто діють політичні сили, котрі хочуть утримати її в стані не лише економічної, а й духовної залежності від Росії. (Кажу залежності, а не співробітництва, проти якого ніколи не виступав і не виступаю).

Величезні маси асимільованих українців (чи хохлів, малоросів, як хочете) так і залишаться другосортним елементом на значних просторах своєї землі — специфічне явище, що витворилося за роки нашого перебування в чужоземних імперіях. Немає сумніву, що ту землю можна в майбутньому знову забрати, але вже назавжди. Це називається колонізація шляхом асиміляції (пам'ятаєте, у Шевченка: «на нашій не своїй землі»?). Таким чином, робити другорядною мову народу, віддавати перевагу мові однієї з сусідніх держав (чому не польській, угорській, чеській, молдовській, румунській чи грецькій, болгарській, єврейській і т.д ?) означає не що інше, як робити другорядною саму державу. А коли йдеться про суто українські обставини, то тут уже навіть не до престижних амбіцій. Втрата державності — загроза, яка не скоро зникне з нашого політичного овиду. Тільки нехай ніхто не тішить себе ілюзіями, що від того відразу ковбаса стане по два десять. Немає у світі народу, який би забезпечив собі нормальні умови життя, не побудувавши власної держави. Якщо народ не спромігся на власну державу — отже, змушений жити в структурі іншої держави, себто в умовах колонії. Жити в колоніальній залежності нікому не хочеться. Отже, треба зробити так, щоб народ цього свого принизливого становища не відчував, тобто треба його асимілювати, позбавити національних ознак, відібрати в нього мову - тоді він узагалі перестане бути народом. «Славянские ручьи сольются в русском море», — це задумано й продумано ще в минулому столітті і відтоді поступово й наполегливо реалізовується.

У Верховній Раді панує пошесть аналогій зі світовою практикою. Хто ставить нам за приклад Китай, а хто Францію, Німеччину, Швейцарію. Суцільне «горе от ума». Те саме і з мовою. Кажуть, ніби скрізь у світі поспішають визнати державність мов будь-якої з національних меншин. Неправда це. Ніде в світі, у жодній країні мову жодної з національних меншин не зведено в ранг загальнодержавної, а тільки визнається право на її визнання (поруч з державною) «у місцях проживання більшості громадян іншої національності» — як і в нас. А в тих небагатьох державах, де справді існує (чи існувала, як донедавна в Чехо-Словаччині) державна двомовність, склалося так тому, що вони утворилися з різномовних етносів, кожен з яких увійшов до спільної держави із своєю національною мовою, але й із своєю територією. Класичний приклад цього — чотиримовна Швейцарія.

У тому, як поставлене сьогодні питання про «офіційний статус» російської мови, захована жорстока підступність. Бо вже йдеться не про «двомовність», а про російську одномовність. Хіба не відомо авторам цієї ідеї, що «преимущество» російської мови було утверджене шляхом безжалісного насильства на значних теренах України. Наш нинішній Президент і його краяни стали «рускоязичними», перейшовши через русифікаторські комунофашистські жорна останньої у світі імперії.

Мова, як відомо, — не лише засіб спілкування між людьми, а й будівельний матеріал науки й культури. Двотомна енциклопедія кібернетики була вперше створена й видрукувана українською мовою в Києві. Не англійською, німецькою, французькою чи російською, а саме — українською. Комуністичні

НЕМАЄ НАРОДУ. НЕМАЄ ДЕРЖАВИ

ідеологи потім почали твердити, що то мова не для науки. Сьогодні, вже в нашій нібито вільній і незалежній Україні, українською мовою наука не твориться. Відповідаючи на запитання з цього приводу на першій сесії Верховної Ради України, Президент НАН Борис Патон висловлював такі примітивні сентенції (мовляв, неважливо, якою мовою твориться наука, бо фізики не буває української), що соромно було слухати. Не втримавшись, згоряючи від національного сорому і болю, я двічі кинув йому із залу: «Глупота!» (Повторюю це сьогодні на всю Україну).

Отже, такі сумні у нас справи з наукою. А що в культурі й національному мистецтві, без яких також не може бути народу? «Національне мистецтво, — писав Олексій Толстой у зверненні «До молоді», — саме в цьому, в запахах рідної землі, в рідній мові, в якій слова мають подвійний художній смисл — і сьогоднішній і той, всмоктаний з дитячих літ, емоційний, у словах, які на смак, на вигляд, на запах — рідні. Вони й народжують справжнє мистецтво». Чи можна досягнути описаного класиком російської літератури художнього ефекту чужою мовою, привнесеною від іншої землі й іншого народу? Ні! Кожна національна мова передає свою, абсолютно неповторну мовну картину світу. Міркування великого російського мислителя і письменника Олексія Толстого наводить на думку, що поняття національної мови і національної культури невіддільні від поняття рідної землі. Є земля, дарована Богом (якщо когось таке тлумачення не влаштовує, то може замінити його іншим: історичною долею) конкретному народові, цей народ має свою мову, якою (і тільки нею!) може творити культуру, мистецтво, без яких немає суспільства, цивілізації, виробництва, держави. Усе це без національної культури (а іншої культури немає і не може бути, ніхто в світі позанаціональної культури не витворив), тобто суспільство, виробництво, держава — розсипається. Розлазиться. Не тримається купи. Як от у нас тепер. Адже виробництво, держава — це теж культура. Культура людських відносин.

«Я переконаний у тому, — писав російський мислитель і письменник Костянтин Паустовський, — що для цілковитого володіння російською мовою, для того, щоб не втратити відчуття цієї мови, потрібне не тільки постійне спілкування з нивами і лісами, старими вербами, з пересвистом птахів і з кожною квіткою, що хитає головою з-під куща ліщини».

І тут вимальовується той же нерозривний ланцюг взаємозалежностей, одна ланка якого обумовлює іншу: рідна земля, народ, мова. Далі само собою розуміються культура, мистецтво. Звичайно, російська мова може бути і є джерелом творення культурних цінностей для певної частини населення України, на її грунті у нас творилися навіть помітні художні речі (переважно поезія), але творити нову культуру в межах держави — марні потуги. Не може мова, пов'язана однією етнічною територією іншій етнічній території, остаточно перемогти й утвердитися, поки живе корінний народ. Мова вмирає тоді, коли вмирає народ, і навпаки — народ остаточно зникає як суб'єкт історії із остаточною загибеллю рідної мови. Російською мовою російські шовіністи намагалися насильно знівелювати українські самобутність і духовність, що формувалися віками, в тому числі й на півдні, сході, півночі України.

Культура кожного народу функціонує на трьох рівнях: побутовому, фольклорному і професійному. Чи запанувала остаточно російська мова в Україні хоча б на одному з цих рівнів? Ні. Українська, скалічена, спотворена, принижена й постійно висміювана (а тепер уже покрита огидними кацапськими матюками у сесійному залі Верховної Ради України) — пробивається скрізь і всюди, дає про себе знати і в мовній мішанині (суржику), і в незабутній українській народній пісні, і на професійній та самодіяльній сцені (естраді), і в науці, діловодстві й громадському житті. А ще вона нерозривно пов'язана з музикою, образотворчим мистецтвом, кінематографом.

І коли ми допомагаємо цій мові, тяжко хворій у багатьох регіонах, одужати, то не є це, по-перше, праця даремна й безнадійна, а по-друге, вона належить до розряду найчесніших, найблагородніших занять. І немає нічого облудного, як здіймати істеричний вереск про «насильну українізацію». Насильною була русифікація. Російська мова, звісно, не винна в тому, що під орудою великодержавних комісарів стала знаряддям насильства і духовного терору, витісняючи звідусіль українську, замість того, аби жити з нею в добросусідських взаєминах. Повернення української мови Українській державі — процес закономірний, природний і неминучий, хоч би яким важким і тривалим він спочатку не видавався, хоч би хто в певний період не стояв йому на заваді. Бо, виходячи з наших, специфічно українських обставин, коли одна частина народу вважає збереження рідної мови основною суттю свого життя, а інша ставиться до цього байдуже, а подекуди неприязно, настроплена чужою і ворожою до всього українського пропагандою багатьох російських засобів масової інформації, в тому числі й тих, що вільно виходять в Україні, за таких обставин говорити про соборність України — означає плекати марні ілюзії. Чи не надто велика легковажність для народу і його держави, що воскресають із мертвих, сумирно спостерігати цей сатанинський шабаш довкола себе? Чи не час забезпечити Україні інформаційний суверенітет?

Заклики до консолідації суспільства за таких обставин мають вигляд або наївно-декларативний, або демагогічний. Творити гармонійне суспільство, будувати державу за таких обставин неможливо. Адже розходження на грунті мов — вічне джерело конфліктів, протистоянь. Напевно, саме на це і розраховують ті, для кого кісткою в горлі є українська державність, себто російські великодержавні шовіністи. Тут, в Україні, вони все роблять для того, аби докінчити русифікацію Лівобережної України і майже всіх українських міст, «плавно» переходячи звідти на Правобережжя і Галичину. А там, у Росії, на найвищих щаблях влади, у спеціальних положеннях державних законодавчих актів вони заявляють про своє право «захищати» (в тому числі силою своєї армії та зброї) російськомовне населення на будь-якій території колишнього Советського Союзу. Навіть більше: оголошують ті зросійщені території своєю власністю. З'явився цілий клан «обустроїтєлєй», котрі, попри кардинальні відмінності у політичних поглядах, єдині в одному: всі вони хочуть «обустроїть Росію» за рахунок чужих земель, в першу чергу України, Білорусі і Казахстану. Мовна проблема давно вже переросла в умовах російської імперії у великомасштабну, добре сплановану й послідовно виконувану політичну експансію. Ось чому декому з так званих «рускоязичних» легше вдаватися до насильства, хапатися за автомат Калашникова, аніж за словник — не в мові тут суть: українську, як правило, вони знають (іноді навіть добре), людині взагалі важливо знати стільки мов, скільки потрібно для життя. В них інші наміри: в Україні має зберегтися українського тільки й того, що її географічна назва. Та й вона згодом буде замінена. На Малоросію, скажімо. Чи поділена на окремі губернії. Упевнений, переважна більшість українців не погодиться остаточно зникнути з лиця землі й перетворитися на малоросів.

Останніми роками мені випало побувати в багатьох селах уздовж річок Ворскла і Псел на Полтавщині. Мова (а отже, і саме уявлення про народ, націю) справляє тут враження конаючої істоти, яка ані жити нормально не може, уражена метастазами вульгарного російськоподібного наріччя, привселюдної, цинічнохамської матюкальщини, ані вмерти остаточно також не може, бо ще живуть у ній здорові українські мовні джерела. Чиста, як материнська сльоза, мова бабусі й дитини, і суцільна кацапська гидотна лайка недоростка і парубійка лунають тут впереміжку, мужчини матюкаються при жінках і дітях — ось вам «рускоязичная» культура. Недобачати цього, байдуже обминати, нехтувати — злочин перед державою, історією, народом.

Ніде в світі жодна держава не сформувалася як безнаціональна. Просто вони пройшли цей шлях давно і вже про нього забули. Єдине консолідоване суспільство незалежної держави може витворитися лише на грунті спільної духовності — іншого шляху немає. У США, державі, яка складається з емігрантів з усіх континентів, націй і рас світу, витворився з усієї збиранини унікальний феномен — єдина американська нація. Насамперед на грунті єдиної мови, на ідеалах свободи людини і відданості ідеалам державності. Беа відродження івриту, мови, що стала мертвою дві тисячі років тому, відродити Ізраїль як державу було б неможливо. То що маємо робити ми? Кого і що підтримувати, кому і чому звільняти дорогу, а що побоювати? І чи може такий мовний стан в Україні тривати й надалі? Чи саме наше покоління виступить у ролі остаточних убивців рідної мови, чи спробуємо їй допомогти?

Не буду повторювати сентенцій, висловлених у заголовку цієї статті, скажу тільки: якщо нинішній Президент справді захоче реалізовувати програму «офіційного статусу» російської мови, в Україні знайдуться серйозні сили, які з цим не погодяться.

Михайло КОСІВ,
член Президії Верховної Ради України, голова Комісії з питань культури і духовності.

Календар «Голосу України»

Символ нескореної України

18 вересня 1929 року народилася відома художниця, громадський діяч Алла Горська

Алла Горська ще за свого короткого життя — загинула в 41-річному віці — стала «символом нескореної України» (Лесь Танюк). Її ім'я невіддільне від національно-визвольного руху 60-х років.

Історії, мабуть, було зручніше й доцільніше поєднати в одну когорту таких славних і мужніх діячів цього руху, як Алла Горська та Іван Світличний, навіть за віком. За життя свої 35-річчя вони відзначили разом, святкуючи так зване «сімдесятріччя». Свідки та учасники того свята згадують, що було дуже весело, хоч над кожним з них уже завис дамоклів меч тоталітарного режиму. Обоє іменинників вже тоді були відомими лідерами київського Клубу творчої молоді, обоє вже мали, як ми сказали б тепер, статус безробітних. Хоча тоді, 1964 року, в апофеозну добу «розвинутого соціалізму», поняття «безробітний» в офіційному розумінні тлумачилося мало не як ворог народу. А вони цим навіть трохи й пишалися. Таку сміливість і зухвалість комісари брежнєвсько-сусловської репресивної машини нікому не прощали.

На той час трагічно завершив свою діяльність Клуб творчої молоді, очолюваний Лесем Танюком. Але це завершення таки відбулося в дусі гордої й безкомпромісної Алли. Останній захід Клубу — вечір пам'яті Тараса Шевченка, замислений та організований нею ж, проходив у Жовтневому палаці. Його символом стали Шевченкові слова: «Караюсь, мучуся, але не каюсь» — «в сім'ї вольній, новій». У розпал програми кілька провокаторів загорлали «Стеньку Разіна», хоч усе йшло українською мовою. Алла незворушно підвелася й покинула залу. За нею пішли всі члени Клубу й ті, що з ними, а це була більшість. Сталося то в березні 1964 року. А восени відбулося підступне, варварське знищення знаменитого вітража в червоному корпусі держуніверситету. Ця високохудожня монументальна річ, виконана Аллою Горською, Панасом Заливахою, Людмилою Семикіною, Галиною Зубченко, була також присвячена Шевченку. Але партійно-комуністичний режим не міг допустити, щоб німі раби, оспівані генієм гнівного Кобзаря, своїми образами щось нагадали таким же глухим і сліпим рабам 60-х.

Провокації, цькування, відверті фізичні розправи розпочалися щодо всіх без винятку членів Клубу. До Алли Олександрівни були застосовані методи, гідні найвитонченіших інквізиторів. Її з чоловіком, відомим художником Віктором Зарецьким, ніби було дозволено працювати. Але водночас усі їхні розмови, як з'ясувалося пізніше, прослуховувалися спеціальним пристроєм, встановленим у квартирі подружжя. Бо сюди постійно збиралася передова молодь, тут практично продовжувалася негласна діяльність Клубу. Хоч Алла й Віктор виконували замовлення худфонду Спілки художників, їх усе ж виключили із «славної» спілки — «за антирадянську діяльність».

Когось би це, може, й злякало б. Тільки не Аллу. Вона сміливо кидається в боротьбу за Панаса Заливаху, засудженого на п'ять років ув'язнення також «за антирадянську діяльність». Гнівно виступає проти незаконного ведення суду-розправи над В'ячеславом Чорноволом, привселюдно захищає Валентина Мороза та інших. Її не раз викликають на допити, намагаючись примусити свідчити проти колег, друзів. О-о-о! Окремі інтонації та слова кришталево чесної людини, митця, громадського діяча вже доносилися з тих допитів на сторінках преси. Коли б дістати повні протоколи! Це були б сторінки шекспірівського фарсу, режисером та виконавцем котрого виступала красива, відважна жінка, що морально вивищувалася над недолугими комісарами і які не могли нічого вдіяти проти неї.

Та вони таки знайшли спосіб...

В останні роки свого життя Алла Горська разом з Віктором Зарецьким виконала ряд монументально-декоративних розписів на Донбасі. У гурті з Галиною Зубченко, Григорієм Синицею та Геннадієм Марченком вони оформили середню школу (Донецьк), створили панно для музею «Молода гвардія», під яким Алла не могла підписатися, щоб не зашкодити кар'єрі чоловіка. Остання її робота — настінний розпис у їдальні села Гельмязів на Черкащині, звісно, пізніше ретельно забілений.

У листопаді 1970 року Алли Горської не стало. Її знайшли зарубаною в будинку свекра, у Василькові. У ту ж ніч було виявлено й тіло свекра — на залізничній колії в районі станції. За тодішньою офіційною версією він нібито зарубав невістку, після чого сам кинувся під поїзд. Та трагедія досі викликає ряд здогадів та припущень, автори яких сходяться на думці, що її страшна смерть — не фатальний збіг обставин, а кимось навмисне спланована й підступно виконана. Син Алли й Віктора Олексій Зарецький, нині працівник Міністерства культури, намагався встановити правду. Поки що йому це не вдалося.

Восени минає 25 років з дня її страшної смерті. Іван Дзюба, на жаль, тепер уже колишній міністр культури, у липні видав наказ про відзначення сумної дати. Є надія, що бодай через чверть віку вдасться по-справжньому відновити ім'я славної нашої сучасниці, чиє життя було яскравим і неповторним, як спалах зірки.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

На знімку: Алла ГОРСЬКА с сином.

Продиктовано в номер

У Харкові зібрались екологи, і не тільки...

Протягом тижня (17—24 вересня) триватиме Міжнародний екологічний форум під девізом «Екологічна політика і підприємництво в мінливому світі», в роботі якого висловили бажання взяти участь більш як 300 підприємств і організацій, політичні діячі США й багатьох країн Європи та Азії. Організатори форуму, а це Міжнародна асоціація «Екополітика-XXI століття», мають на меті влаштувати низку виставок, «круглих столів», диспутів, присвячених проблемним аспектам екологічної політики України і захисту прав людини. Форум проводять на кошти Російського фонду міжнародного співробітництва і розвитку та інших міжнародних організацій.

Диверсія — не та версія

Під час вибуху, що стався 5 вересня на 630-метровій глибині в шахті «Слов'яносербська» виробничого об'єднання «Луганськвугілля», відразу загинули 24 гірники, ще шестеро від травм померли в лікарні. Спеціальна експертна комісія, що працювала на шахті, дала висновок щодо причини трагедії. Версії про можливу диверсію (а вони були) відпали. Причина вибуху — щонайгрубіше порушення правил техніки безпеки, самого процесу проведення робіт.
Для посадки покрівлі гірникам треба було пробурити шпури, закласти в них вибухівку. Вибух мав пролунати тільки тоді, коли люди відійшли б на безпечну відстань. Але цього разу шпури взагалі не пробурювались, а заряд вибухівки просто прикріпили до стійок. Коли з'явився відкритий вогонь, газовий купол, що утворився в породі, вибухнув. Частина гірників загинула від ударної хвилі, частина — задихнулася.
Хто із службових осіб винен у трагедії, скаже прокуратура області, яка за даними фактами порушила кримінальну справу.

Показники покращилися... за рахунок спаду виробництва

У Вінниці відбувся пленум центрального комітету профспілки працівників геології, геодезії та картографії України. Він обговорив стан виконання колективних договорів на підприємствах та в установах галузі. Відзначалося, що через кризові явища в економіці погіршало забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, а також житлом. Послаблена увага до створення належних умов праці, оздоровлення та відпочинку працівників, у результаті чого серед трудящих галузі захворюваність зросла на 10 днів (на 100 працівників) у порівнянні з минулим роком.
А в Полтаві на засіданні ради профспілки машинобудівників і приладобудівників України обговорювали хід виконання Закону України «Про охорону праці». Відзначали, що рівень травматизму на підприємствах галузі все ще високий, хоча в порівнянні з минулим роком він знизився — за рахунок спаду виробництва.

Журналістського полку прибуло

З нинішнього навчального року в Єлисаветградському вільному університеті відкрито факультет журналістики. Першими його слухачами стали працівники місцевих газет і випускники шкіл — всього 32 студенти. Окрім згаданого, в університеті працюють факультети юридичний, економічний, іноземних мов, педагогічний, економіки та технологій, фізико-технічний.

Мітинг у Ріпках

У райцентрі Ріпки Чернігівської області відбувся мітинг протесту. Мешканці району обурювалися нещодавно опублікованою постановою Кабінету Міністрів України № 600, згідно з якою жителі 43 населених пунктів одразу, без належного обстеження і медогляду, втратили статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. До Президента невдовзі вирушить делегація обурених громадян району.

До екології через мікросвіт

У Сумах закінчив роботу III Міжнародний симпозіум з питань метрології та аналітичного приладобудування. В ньому взяли участь провідні вчені з Німеччини, Росії та України, які займаються проблемою аналізу складу речовин. Українську науку представляли фахівці Інституту прикладної фізики Національної академії наук України та виробничого об'єднання «Електрон».

Тема симпозіуму — важливий напрям як в приладобудуванні, так і в розвитку фундаментальних знань в цілому. Аналітичні методи в біофізиці, біології, медицині дають змогу виявити не тільки невелику кількість тих чи тих речовин, а навіть їхні сліди. Мікрологія вивчає середовище, у якому ми живемо, а отже і причини захворювання, самопочуття людей. На основі цих досліджень виготовляють прилади для екологічного моніторингу.

Сумським вченим було що розповісти своїм колегам з-за кордону. Вже знайшли застосування кріогенні подрібнювачі для отримання надтонких поменлів речовин, що надзвичайно важливо для фармакології, парфюмерії, харчової промисловості. Успішно пройшов випробування прилад для виявлення кількості радіонуклідів у різних середовищах — повітрі, воді, рослинах, організмі людини, а також спостереження за чистотою лікарських рослин (Сумщина має багаті резерви природних ліків). Розробки науковців, втілені в життя з допомогою виробничників з об'єднання «Електрон», сприяють розв'язанню актуальної проблеми сьогодення.

Віталій МАКСЮТЕНКО.

Суми.

Перший том Книги Пам'яті

В селі Яблунівці Костянтинівського району відбулася презентація першого тому унікального випуску — Книги Пам'яті. Цей захід приурочено до 51-ї річниці визволення Донбасу від німецько-фашистських загарбників. Здійснили його видавництва «Донбас», «Донеччина», облредколегія Книги Пам'яті. Окрім місцевих мешканців на свято були запрошені ветерани війни, ті, хто визволяв донецьку землю від окупантів.

Юрій ДОЦЕНКО.

Донецька область.

Фотовікно

Коли «дембель» дружбі не заважає...

Фото Олега ПОЛЯРУША.

Пом'янули земляків

Нещодавно із Соловків повернулася група прочан Свято-Покровської церкви, яку з благословіння Святішого Патріарха Київського і всієї Руси—України Володимира очолював протоієрей Володимир Черпак.

На Соловках, на Секірній горі у Свято-Вознесенській церкві відбулася заупокійна літургія по всіх мучениках, які загинули за Христа й Україну.

Відправлено похорон і віддані землі тлінні останки наших земляків, тих, які знайшли останній притулок на табірних кладовищах Соловків, тих, які потоплені в озері Філіповські Тоні. Відправлено похорон на місці розстрілу сотника УНР Петра Дерещука та масових розстрілів, встановлено пам'ятний хрест із написом: «Полеглим за Христа і Україну».

Прощу здійснено завдяки опікунству президента концерну «Крим-Континенталь» Юрія Колесникова та підприємця з Вінниці Володимира Іщенка.

Договір дорожчий аніж гроші?

Володимир Мамедов, підприємець із Самбора, розпочав розмову з ... клятви. Сказав, що дітьми клянеться перед Богом, що не тільки й не стільки особисті інтереси спонукають його нині оббивати пороги службових осіб: 42 працівники його приватного малого підприємства через місяць можуть залишитися без роботи, і він почувається морально відповідальним за подальшу долю цих людей, за їхній соціальний захист. Адже нині за умов реального і прихованого безробіття не так легко знайти роботу. Що до щирості його клятви — не маю сумнівів, бо знаю Мамедова і його партнерів уже кілька років. Він був піонером приватного бізнесу в Самборі й відразу, як кажуть, узяв бика за роги. У Самборі він з'явився через родинні обставини — одружився з місцевою мешканкою — лікарем. Заради новоствореної сім'ї залишив вигідний бізнес в рідному Баку, та зберіг, певна річ, і досвід, і старі зв'язки та ідеї й дуже швидко став помітною й шанованою особою в місті. Тому й повірили йому люди — пішли працювати у створені ним столярню, швацьку і телерадіо майстерні. Володимир Мамедов має свої магазини, молодіжний бар, ось нещодавно взяв в оренду дієтичну їдальню і ремонтує її. Свого часу його мені відрекомендував представник Президента в районі Зорян Попадюк і одразу ж ознайомив мене із протестами місцевих «патріотів», для яких успіхи чужинця — мов кістка в горлі. Що ж, ми є свідками зародження нової професії — патріот України. Не обійшлося, гадаю, без такого «патріотизму» і в тій справі, з якою звернулися до газети працівники малого підприємства «Самбір». Їм загрожує безробіття, бо в жовтні завершується термін угоди про оренду будинку культури, що належить цукрозаводу. Свого часу, погоджуючись на такі кабальні умови — трирічну оренду, Володимир Мамедов дуже ризикував, та виходу не було — потрібні виробничі площі. Керівництво цукрозаводу нічим не ризикувало: «вогнище культури», з дозволу сказати , давно згасло, і потрібно було чимало коштів, щоб вдихнути життя в занедбану споруду. Ще 1992 року підприємець вклав у її капітальний ремонт 2,5 мільйона карбованців. Нині мале підприємство щомісяця перераховує заводові сім з половиною мільйонів карбованців. Здавалось би, партнер надійний, і є всі підстави продовжити договір про оренду, однак керівництво заводу на це не погоджується. І коли до директора заводу С. Будникевича прийшла делегація працівників малого підприємства з проханням не позбавляти їх засобів до існування, той щиро поділився з ними своїм «болем» і сказав: коли договір буде продовжено, його «винесуть» з посади і звинуватять у тому, що він взяв у Мамедова хабара «зелененькими». Аргумент залізний, що й казати. Директорові можна поспівчувати: віку він пенсійного, молодші керівники вже дихають у спину. А що на чужий роток не накинеш платок, розмови про «зелене світло» все одно покотилися містом. Подейкують, що керівництво заводу має намір передати готовеньке приміщення в оренду іншому підприємцеві — з місцевих. Одного разу до малого підприємства навідався ймовірний «претендент» з погрозами: «Збирайте манатки, все одно ви тут не будете».

Новообраний голова міської Ради, до якого працівники приватного підприємства звернулися по допомогу, поки що уникає втручання в конфлікт. Мовляв, договір завершився, ніхто закон не порушив, то які можуть бути претензії? У розмові зі мною голова міської Ради Михайло Кіт зауважив, що в приватному барі збираються рекетири. Однак у майстернях рекетири не збираються. Доведені до відчаю перспективою ймовірного безробіття, працівники малого підприємства мають намір бити чолом до Президента України Леоніда Кучми й лаштуються їхати до Києва.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львівська область.

Звідки дрівця?

Керівництво Путильського району Чернівецької області змушене виставити на всіх роздоріжжях контрольні пости, створені з колгоспників, лісорубів, міліціонерів, робітничих контролерів. Район розташований у Буковинських Карпатах, основне його багатство — ліс. Останнім часом це багатство масово розкрадають ділки тіньового бізнесу, інші не чисті на руку люди, що завдає великої шкоди місцевій економіці та лісу.

Гриби — хоч коси

Після недавніх дощів, які нарешті рясно окропили Буковину, в навколишніх лісах щедро зародили гриби. Врожай небувалий, як стверджують старожили. Люди йдуть на «тихе полювання» не з кошиками, а з мішками. По рижики, лисички, підтопільники, підберезовики, козарі... Переважає в цьому дивовижному розмаїтті цар грибів — боровик. Окремі з них важать по три-чотири кілограми.

У багатьох місцях запарували грибоварні. То зайнялися заготівлею грибів кооператори Буковини.

Василь БАБУХ.

Чернівецька область.

Ішов на телебачення, потрапив за грати

Певний час залишалося таємницею зухвале вбивство юної Ганни К. у виставочному залі обласного відділення Спілки художників. Дівчину, котра працювала тут наглядачкою, знайшли на підлозі мертвою з великими ранами на тілі, напівроздягненою.

Правоохоронці розробили кілька версій убивства. Зрештою з'ясувалося, що з потерпілою намагався «дружити» учень четвертого курсу училища культури Ігор В. Але це залицяння було таке агресивне й грубе, що дівчина його одразу «відмела».

Тоді Ігор вистежив, де працює Ганна, і під час обідньої перерви згвалтував її, а потім по-звірячому вбив. Після цього зник у невідомому напрямку.

Знаючи величезне самолюбство убивці, оперативники надіслали на його адресу листа, в якому повідомляли, що Ігор пройшов конкурс на диктора місцевого телебачення (насправді він цей конкурс програв). Ігор «клюнув» на таке повідомлення, і невдовзі з'явився до телецентру, щоб оформитися на роботу.

Вбивцю викрито, слідство ще триває.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Херсон.

Геннадій УДОВЕНКО: Зовнішня політика держави має бути єдина

Мабуть, не важко помітити, що останнім часом центр наших державних інтересів різко змістився із Заходу на Схід. Коли уважно проаналізувати перебіг подій в політичному, економічному житті України, то домінанта визначається майже абсолютна: Росія, країни СНД, Близького і Далекого Сходу, Центральна Азія...

Чи означає це зміни пріоритетів у зовнішній політиці України, чи лише зміна наголосів? Як будуватимемо свої відносини зі світом? На ці та інші запитання кореспондент «Голосу України» попросила відповісти виконувача обов'язків міністра закордонних справ України Геннадія УДОВЕНКА.

— Геннадію Йосиповичу, я хотіла би повернутися, скажімо, у перший рік нашої незалежності, коли суспільство охопила певна ейфорія: ми позбулися тоталітарного режиму, і вже тільки за це світ полюбить нас, а Захід допоможе. Тому до Заходу звернули свої погляди не тільки завсідники мітингів. Така була позиція держави, яка вибрала саме цей пріоритет у зовнішній політиці. Минуло небагато часу, і ми вже вкотре переконалися, що знову пішли «не туди». Скажіть, будь ласка, це була стратегічна помилка чи потреба саме того періоду?

— Насамперед заперечу: ми не орієнтувалися тільки на Захід. І не можна сказати, що не розуміли важливості відносин з Росією. Проте не можна не враховувати і часу, коли тоталітарна система зазнала краху. Так, певна ейфорія була. І що [illegible]ро: головний прорахунок [illegible]ей, які робили політику, полягає в тому, що прагнення механічно «пересадити» досвід розвинених країн на свій грунт — ілюзії.

Ми запросили кращих учених Гарвардського університету консультантами. А вони не змогли поєднати блискучі досягнення західних країн ані з нашими умовами, ані з нашим менталітетом.

А ще зважте: західні експерти пророкували нам блискуче майбутнє. Пам'ятаю чудово видану брошуру — аналіз ситуації в Україні: це — шоста в світі країна, яка має найкращі умови для перетворень. Хто перед цим устояв би?

А [illegible] не спрацювало. Ми втратили час, а заодно розтринькали добро, нажите в Союзі. І все ж я не маю намірів критикувати своїх попередників, адже вони працювали в тих умовах, а не в нинішніх.

Після проголошення суверенітету почали шукати пріоритетів — на кого орієнтуватися в зовнішній політиці. Це вже нині можемо розмірковувати — чи правильно їх визначили, чи ні. Але ми вже пройшли цей шлях, пережили цей відтинок часу і негоже нині шукати винних у прорахунках.

— Ви маєте рацію, але проблема залишається: щоб будувати відносини зі світом, держава має визначити свої пріоритети: які вони у зовнішній політиці нині?

— Зовнішня політика має бути єдина. Ми повинні керуватися національними інтересами нашої держави, а вже потім інших країн.

Нині до першочергових і найголовніших належить нормалізація наших відносин з Росією, поліпшення і розвиток зв'язків з країнами СНД, бо ситуація, у якій всі ми опинилися, не тільки Україна, не нормальна. Звинувачувати когось окремо в розриві зв'язків немає смислу, бо всі доклали до цього рук. Тож треба ситуацію виправляти разом.

— Пріоритет у відносинах віддано Росії?

— Не тільки, але насамперед. Проте процес має бути двосторонній і рівноправний. Розвиток подій свідчить, що обидві сторони це усвідомлюють. Я задоволений: переговори з підготовки й підписання договору про дружбу, взаємодопомогу і партнерство між Україною і Росією просуваються успішно, нормально працюють спеціалі-

сти, які займаються проблемою Чорноморського флоту.

Ще один напрям: поліпшення зв'язків з країнами СНД, особливо ж торговоекономічні. І справді, хіба це нормально, що для розрахунків люди возять гроші мішками з країни в країну? Але знову ж таки, не можна відновлювати старі зв'язки механічно. Скажімо, в Луганську є тепловозобудівний завод, який мав постачальників у 800 містах колишнього Союзу. Зрозуміло, що нерентабельно ввозити для нього гвинти з Далекого Сходу.

Треба розумно підходити до цих проблем, але шукати ринки насамперед в країнах СНД. Адже західні вже давно розподілено, і туди непросто увійти навіть з найкращими технологіями. Тому західні країни й прагнуть на ринки СНД. Ми маємо пам'ятати: втратимо свої ніші на цьому ринку — їх миттєво займуть інші.

— Отже, Росія, країни СНД... Хто далі?

— Я не називав би ці пріоритети в цифровому порядку, бо жоден з них не виключає інших. Скажімо, держави, які є нашими найближчими сусідами і відносинам з якими я надаю величезного значення, — Польща, Угорщина, Болгарія, Прибалтійські країни.

Ми ще недостатньо оцінили феномен країн Далекого Сходу — Малайзії, Таїланду, Сінгапуру, які розвиваються швидкими темпами. Ми не маємо концепції розвитку відносин з такими країнами, як Єгипет, Об'єднані Арабські Емірати.

— Ви здійснюєте крутий і рішучий поворот у зовнішній політиці...

— Я сказав би не так. Президент України, Верховна Рада, уряд і, звичайно ж, Міністерство закордонних справ, виходячи з національних інтересів нашої держави, враховуючи складну економічну ситуацію, підійшли більш прагматично (і це правильно) до наших зовнішніх відносин. Ситуація змінилася, і сам час вимагає модифікувати зовнішню політику, розробити регіональні підходи. Що ми й почали робити.

— Ви нічого не сказали про відносини із США.

— Це тема окремої розмови. Відносини із США — надзвичайно важливий напрям. А якщо коротко, то США мають гарантувати нам ядерну безпеку. Оголосивши себе без'ядерною державою, ми не отримали гарантії своєї безпеки. І хоча від цього курсу не відмовляємося, але де конкретні кроки США?

— Ви сказали про модифікацію зовнішньої політики. Це означає, що і структура Міністерства закордонних справ теж зазнає змін?

— Безумовно. Це не буде, певна річ, перебудова заради перебудови, але концепція підходів до зовнішньої політики, її критерії зазнають змін.

Підсумовуючи сказане, хотів би зауважити, що, звичайно, хочеться пройти цей наш шлях становлення без помилок, впевненіше і щоб результат був високий. Проте не повинні забувати: суспільство перебудовується, змінюється його політична система, я не кажу вже про мислення людей, що дається непросто. Тому слід докласти усіх зусиль, щоб на цьому шляху ми зазнали якомога менше втрат.

Інтерв'ю взяла Валентина ПИСАНСЬКА.

Допоможемо Молдові!

«Кажуть, що сліз буває менше, коли є з ким їх виплакати. Наші добрі українські друзі, ми постійно відчуваємо, що ви разом з нами, як і ми з вами. Руки, що дарують допомогу, святіші за уста, що моляться», — з такими словами звернулися парламентарії Республіки Молдова до нашого народу.

Цей рік став для Молдови трагічним. Спочатку республіка постраждала від небувалої посухи, потім — од руйнівного буревію, а наприкінці серпня — від повені, що відібрала життя у більш як 50 людей.

Збиток, завданий усіма стихійними лихами, дорівнює річному бюджету Молдови. Понад 34 тисячі гектарів угідь будуть непридатні. Треба заново прокласти 160 кілометрів автомобільних доріг, відремонтувати 81 міст, 24 електропідстанції, 26 промислових і 46 сільськогосподарських підприємств, 26 шкіл, 5 лікарень, відбудувати тисячі зруйнованих будинків.

Маленька республіка не в змозі впоратися з наслідками цього лиха самотужки. Тому і з'явився цей відкритий лист українським друзям від депутатів парламенту Молдови — «Благання про допомогу». Група депутатів заснувала міжнародний благодійний фонд «Медикаменте», і звертається до українських фірм, що випускають ліки, підприємців, колег-депутатів, просто громадян України по допомогу...

Співвітчизники, мабуть, у багатьох з вас є рідні або близькі люди в Молдові. На те ми й сусіди, щоб допомагати одне одному. На цьому стоїть світ. Просимо від редакції: зверніть увагу на рахунок № 700657, МФО 322313 Укрексімбанку (м.Київ, вул. Хрещатик, 8), а також телефони посольства Молдови в Україні: 295-67-03, 295-26-53.

НАШІ МАРКИ У КРАЇНІ ШИЛІНГІВ

У віденській ратуші Союз українських філателістів Австрії провів презентацію двох нових марок австрійської пошти.

Одна з них присвячена національним меншинам в Австрії, в тому числі й українській, друга — сторіччю з дня народження в Бродах на Галичині класика австрійської літератури, письменника Йозефа Рота. Фотовиставка про його життя і діяльність, тематичні конверти, спеціальні поштові штемпелі, виконані німецькою та українською мовами, стали ще одним свідченням розвитку культурних австрійсько-українських зв'язків.

У презентації взяв участь посол України в Австрії Юрій Костенко. У своєму інтерв'ю австрійському телебаченню він підкреслив вагомий внесок української діаспори, зокрема Австрійсько-українського товариства, у зміцненні дружби між нашими народами.

Продиктовано в номер

Дії миротворчих сил можуть спровокувати конфлікт

Командування дислокованих у Абхазії миротворчих сил оголосило про початок командно-штабних навчань у зоні розташування сил по обидва боки річки Інгурі — повідомило міністерство інформації і преси Абхазії. За даними цього міністерства, один з керівників російського військового відомства довів до відома адміністрації Гальського району Абхазії, що на територію району почнеться масове повернення грузинських біженців, яке буде проходити у рамках цих навчань. У відповідь на це війська Республіки Абхазія у Гальському районі приведено до підвищеної бойової готовності. Керівництво Абхазії заявило про неприпустимість і неправомірність такого роду дій, які можуть призвести до зриву переговорного процесу і спровокувати нові конфлікти.

Хорватсько-мусульманські переговори

«Великим кроком на шляху реалізації вашингтонських угод про заснування Боснійської мусульмано-хорватської федерації і створення деяких елементів конфедеративних відносин» між Загребом і Сараєво назвав Президент Хорватії Ф. Туджман результати своїх дводенних переговорів з Головою президії Боснії і Герцеговини А. Ізетбеговичем. Лідер боснійських мусульман А. Ізетбегович зазначив, що сторонам вдалося досягти єдності з цілого ряду питань. «Ми, — сказав він, — домовилися протягом одного-двох місяців створити органи влади в громадах та кантонах (основні адміністративні одиниці майбутньої Боснійської федерації), відкрити автотрасу Меткович — Добой, яку контролюватимуть підрозділи федеральної поліції, розробити програму повернення біженців і концепції про об'єднання збройних сил».

Чечня: міст відбито у опозиції

Контроль над Червленським мостом через ріку Терек за 20 кілометрів від Грозного, який у вівторок ввечері було захоплено чеченською опозицією, відновлено, повідомили у департаменті держбезпеки Чечні. Нині здійснюється посилена охорона цього стратегічно важливого об'єкта, до якої залучено урядові війська, підсилені бронетехнікою. У Грозному відбувся мітинг чеченських жінок, які вимагали негайно припинити протистояння, рішуче висловилися проти діяльності у республіці Руслана Хасбулатова.

Вчора у Грозному припинило роботу телебачення.

Смертоносні контейнери конфісковано

Дев'ятнадцять невеликих контейнерів з різноманітними радіоактивними матеріалами, зокрема плутонієм, цезієм і стронцієм, конфісковано болгарською поліцією у ході широкомасштабних акцій, спрямованих проти подібного роду правопорушень. За даними фахівців, один кілограм таких речовин — залежно від їхнього виду — коштує на міжнародному «чорному ринку» від 100 тисяч до 4 мільйонів доларів. Канали незаконного ввезення радіоактивних речовин та «замовники» смертоносного вантажу виявляються.

Чи потрапить наша гречка на світовий ринок?

Запитання скоріше риторичне, особливо, коли врахувати, що й на внутрішньому ринку гречки не вистачає, а там, де вона і є, то ціни за кілограм не кожному по кишені.

— І все-таки, — як запевняє завідувачка науково-дослідної лабораторії, академік Академії наук вищої школи, професор Олена Семенівна Алексеєва, — в Україні гречка має бути, і в достатній кількості. Бо лише в лабораторії за 22-річний період її існування виведено 25 сортів, з яких 9 районовано. Ще п'ять перебуває на державному сортовипробуванні. Виведені сорти, зокрема «Вікторія», «Лада», характеризуються широкою пластичністю, а «Космея» — високою продуктивністю, стійкі до осипання зерен і витримують перестій на корню 2—3 тижні. До того ж за несприятливих умов їх можна збирати прямим комбайнуванням.

Окремі сорти відзначаються високим вмістом білка (сорт «Кара-Даг»), придатні до вирощування в рисовій сівозміні (сорт «Степове»), а сорти «Веселка», «Галея» — для вирощування в пожнивних посівах на зрошенні.

Лабораторія розробила гнучку Подільську інтенсивну технологію вирощування гречки, яку широко використовують господарства тернопільської виробничо-наукової системи «Гречка», заснованої 1987 року на базі колгоспу «Іскра» Заліщицького району. Ця технологія дозволила підвищити врожайність гречки в господарствах системи на площі 18 тисяч гектарів на 7 центнерів з гектара за економічної ефективності 33,8 млн крб. і при рентабельності 683 проценти в цінах 1990/91 років.

У співдружності з Українським інститутом рослинництва лабораторія формує світову колекцію гречки.

Приємно відзначити, що Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут, на базі якого діє проблемна лабораторія, — єдиний в Україні, який братиме участь у міжнародній виставці-продажу, яку організує Українська аграрна Академія наук і Мінсільгосппрод України.

Олександр САКУРА.

На знімку: старший науковий співробітник Проблемної науково-дослідної лабораторії гречки кандидат сільськогосподарських наук Василь Рарок та ректор Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту професор Михайло Самокиш радяться щодо відбору сортів гречки на міжнародну виставку-продаж.

Фото Федора ДУДУНА.

ГОРИЗОНТИ АГРАРНОЇ ОСВІТИ

Освіта в Україні перебуває у величезній скруті. Аграрна освіта дещо в кращому становищі. Про те, як готують кадри для села у вузах і технікумах, розповідає заступник міністра сільського господарства і продовольства України В'ячеслав ЛИСЕНКО.

— Вищі учбові заклади раніше були підпорядковані Москві. Нині всі вузи й технікуми галузі зосереджені в Міністерстві сільського господарства і продовольства. Навчальний рік розпочали в чотирьох агроуніверситетах, трьох академіях, 13 сільськогосподарських інститутах, 12 коледжах і 109 технікумах.

Це Таврійська агротехнічна академія, Львівська академія ветеринарної медицини та Житомирська агроекологічна академія, агроуніверситети — два Харківських, Дніпропетровський і Національний, започаткований на базі колишньої сільськогосподарської академії, — флагман аграрної науки і кузня висококваліфікованих фахівців усіх професій для села. Тут інтегрується навчальний процес і наукова діяльність. Скажімо, в наукових закладах, розташованих поблизу Національного університету, відкриваються кафедри, з'являються нові наукові школи. Характерно й те, що студенти четвертих - п'ятих курсів починають виявляти свої наукові можливості у цих інститутах. Національний університет як самоврядний навчальний і науковий заклад наділено правом самостійного вузу. До нього входять окремі наукові інститути з правом юридичної особи.

Доброю справою стало заснування науково-методичних комплексів, як, скажімо, в Таврійській агротехнічній академії, яка вийшла на міжнародну арену. А недавно мелітопольці на міжнародній конференції приймали вчених з Нідерландів, Польщі, Італії, країн близького зарубіжжя. На цьому форумі обговорювалися проблеми моделювання сільського господарства. Одне слово, у 280 навчальних закладах готуємо фахівців для сільського господарства. Окремі професії почали здобувати собі місце під сонцем. В Уманському сільськогосподарському інституті до 150-літнього ювілею утвориться унікальний технологічний факультет, який готуватиме технологів з вирощування, збирання, зберігання та перероблення сільськогосподарської продукції. Якщо раніше землевпорядників готували лише в Полтаві та Ружині, що на Житомирщині, то нині — в 19 технікумах. Згодом цих спеціалістів готуватимемо в кожній області. Останнім часом молоді набувають професію юристів-аграріїв. Такі люди із середньою юридичною освітою можуть на правовій основі допомагати аграріям в дотриманні правових норм господарювання.

Сьогодні не вистачає ветеринарних ліків. І тому будемо відкривати у вузах такі факультети, саме в тих регіонах, в яких на цих фахівців великий попит.

Міністерство освіти України — це, так би мовити, орган управління і розвитку освіти. Міністерства галузеві підходять до підготовки спеціалістів у вужчому розумінні, тобто увага спрямовується більше на конкретного фахівця.

— Ректори сільськогосподарських інститутів не в захопленні від нав'язаних Міносвітою правил прийому до вузів за тестами. А шкільні педагоги на все закривають очі, і часом доходить до безглуздя, та й тести у школах недосконалі. Отож і виходить, що педагог змушений обманювати себе і учнів. Яка ваша думка з цього приводу?

— Ця система потребує значного вдосконалення і відпрацювання. Ми побачили: те, що написано в тестах, не відповідає реальності. Ніде правди діти — сільська молодь підготовлена гірше. Та й щодо тестів і їх впровадження, то тут дуже багато суб'єктивізму. Отримані в школі тестові бали не завжди підтверджуються. Студента доводиться цілий рік доучувати, аби довести його до активного сприйняття вузівських навчальних предметів. Нині молоді люди повертаються обличчям до села, і це позначається на стабільності конкурсу на вступних іспитах. То що ж дивуватися, коли в окремих сільськогосподарських вузах конкурс більший, ніж у педагогічних, торговельних та навіть медичних.

Зауважу, що система тестування у її нинішньому вигляді малопродуктивна, і, очевидно, ректори сільськогосподарських вузів мають рацію, коли кажуть про її недоцільність.

— Сьогодні вузи перебувають у великій скруті, особливо ті, котрі розпочали будівництво житла для викладачів, гуртожитків для студентів, нових навчально-лабораторних корпусів. Важкувато аграрній освіті і в її фінансовому забезпеченні. Де ж вихід з цього становища?

— Так, ви маєте рацію. Для забезпечення учбових закладів потрібно значно більше коштів, аніж їх виділяють. Хіба ж то нормально, що всі вони заборгували державі ще за минулий рік за електроенергію, опалення, газ і водопостачання, перебуваючи водночас на бюджетному утриманні? Отож і розпочали новий навчальний рік з 200-мільярдним боргом. Як писав поет: «Ростимо ж ми, гей!». Не будемо, проте, впадати в розпач, а шукатимемо і знайдемо. Хоч як гірко з фінансами, але останніми тижнями переглянули наші можливості й вирішили допомогти тим вузам, де довгобуди. Приміром, для завершення корпусу економічного факультету Кам'янець-Подільського сільськогосподарського інституту виділили 8 мільярдів карбованців. Гадаю, що на Хмельниччині в місцевій і обласній Радах також віднайдуть резерви, щоб не лише відсвяткувати 75-річний ювілей цього закладу, а й допомогти коштами в завершенні новобудови.

Приємно відзначити, що вихованці сільськогосподарських вузів — голови колгоспів і директори радгоспів — не забувають про свою альма-матер, допомагають коштами. Про це турбуються на Вінниччині, Херсонщині, Миколаївщині, Харківщині, Полтавщині, Київщині. Такі починання керівників-аграріїв потрібно наслідувати й іншим господарникам. Заслуговує на увагу робота Брацлавського радгоспу-технікуму, що на Вінниччині. Тут налагоджені з Німеччиною зв'язки для вдосконалення навчально-виробничого процесу.

— І все ж таки, В'ячеславе Григоровичу, перехід до ринкових відносин зачіпає аграрну освіту. Тож яка перспектива її розвитку на ближче майбутнє?

— Як ви знаєте, Законом України «Про освіту» визначені шляхи регулювання суспільних відносин в галузі навчання. Державною національною програмою «Освіта» намічена стратегія на найближчі роки та на перспективу, а також тактика радикальних змін підходів до змісту й форм навчання та виховання молоді. Ми маємо ще й власну Програму розвитку аграрної освіти на період до 2000 року. Які основні напрямки реалізації її цілей? По-перше, наблизити навчання до реалій життя, для чого необхідно переглянути діючий перелік спеціальностей; по-друге, [illegible] ти практику підготовки студентів; по-третє, відпрацювати ступеневу підготовку кадрів і, що суттєво, інтегрувати аграрну освіту України в світову систему освіти.

Це — головні аспекти діяльності. А в цілому все має працювати на вдосконалення технологій виробництва і перероблення продукції, для добробуту людей.

Розмову вів Олександр СУГАК.

Постав хату з...саману

Давнє, дещо забуте слово «саман» знову з'явилося в нашому щоденному лексиконі, зарясніло на сторінках багатьох газет. Може, сучасна скрута змусила пригадати добре забуте старе, а може, нове покоління в селах і селищах свідомо повертається до домашнього будівельного матеріалу. І правильно робить. Бо виготовлення саману під силу навіть одинакам, не кажучи вже про маленький гурт, де чітко визначили обов'язки кожного, де сам собі — і робітник, і майстер, і технолог, і контролер.

Сам процес виготовлення саману на Полтавщині, як і на Поділлі та Волині, ще називають просто толокою — гуртовою допомогою. А самановi придумали теж назву, українську, назву — лампач. У цій простоті своя мудрість. Бо, щоб мати якісний саман-лампач, треба добре спину наламати, гарненько потрудитися. Перш за все ретельно приготувати заміс: перемішати глину із солом'яною січкою. До речі, соломою саман, як і маслом кашу, не зіпсуєш. Хай навіть її буде більше. Одержиш легкий, міцний, а головне — теплий будівельний матеріал. А якщо немає соломи під рукою — теж не біда. Можна використати волокнисті болотні чи польові рослини, або принаймні тирсу, збоїни, полову, різну січку.

У тяжкі повоєнні роки на толоку збиралося все село. Підлітки возили кіньми діжечки з водою, чоловіки готували заміс і потім носили до формувальниць — молодиць та дівчат. Ті встигали й роботу робити, й покепкувати з невдахи, який плюхнув глину поза формою, і перемовитися з сусідкою про останні сільські новини. Не скажу, що це легка робота. Під кінець дня руки ніби не твої, ноги аж гудуть, спина болить. Але ця втома згодом відступає, натомість приходить надовго тиха радість, душевний спокій та задоволення.

Саман ще рано списувати з будівельного балансу, як коня чи вола — в тваринництві, а бабусю-сапу — в рільництві. Вони — не просто запас. Вони в строю. Бо не такі ми нині багаті й сильні, щоб нехтувати дармовим добром. Саме це пригадалося нещодавно під час відвідин новосанжарського села Сухої Маячки.

На першу толоку зібралося більш як двісті чоловіків та жінок. За день виготовили понад 12 тисяч штук саману: вистачить на п'ять хат. І це тільки одна середа. А скільки їх ще попереду!

Узагалі житлова проблема тут нібито розв'язана. Лише за останні роки справили новосілля більш як сто працівників сільгосппідприємства ім.Леніна.

— Раніше я скептично дивився на багатоквартирні будинки в сільській місцевості, — згадує голова правління сільгосппідприємства Володимир Тараненко. — Тепер вважаю, що вони просто потрібні. Як перехідний житловий фонд. Нині в нас таких будинків кілька (на балансі 38 квартир). Зводимо ще один. Сюди охоче поселяються молодята. Доки на ноги стануть. А потім беруться за будівництво. Нікого увагою не обділяємо. Було б бажання...

Декотрі вже нинішнього літа перейшли жити на власну садибу. Тільки в цьому році передбачено майже 10 новосіль.

Микола ПОТЬКАЛО.

Полтавська область.

ЄДИНИЙ «ДІД» — СТАРШИНА

Військо

Анатолій Левадний служив старшиною на одній із прикордонних застав Буковини. Тут і народився син Ігор, який разом з молоком матері всмоктував нелегкий уклад воїнського життя, а відтак, підростаючи, ділив разом з солдатами в зелених кашкетах тривоги й скромні радощі буднів. Тож не дивно, що коли настала пора вибирати професію, Ігор подався у прикордонне училище. Стажуватись випало на Закарпатті. Доля розпорядилась так, що саме в цей час тут в одному з прикордонних загонів служив колишній командир батькової застави. З ним була і донька Наталка — подружка Ігоря по дитячих забавах. Забрунь[illegible]не колись почуття знову [illegible]лахкотіло. Коли ж після закінчення училища одержав направлення на одну із застав регіону, прибув сюди вже разом з молодою дружиною.

Змалку гартований на кращих військових традиціях, офіцер прагнув, аби вони щедро проростали і в його новому оточенні. Це помітило командування: два роки тому Ігорю Левадному довірили очолити заставу.

— Сьогодні це — один із кращих підрозділів, — розповідає тимчасово виконуючий обов'язки командира Мукачівського прикордонного загону Володимир Скороходов. — І в цьому чимала заслуга н[illegible] перед капітана Левадного.

Ще тепліші слова чув на адресу Ігоря й від його підлеглих, а що особливо важливо — молодих воїнів.

— У нас просто чудовий, хоч і вимогливий командир, — каже у довірливій бесіді зі мною Сергій Руденко з Миколаївщини, батько котрого теж військовий. До речі, після 8 місяців служби на заставі і цей юнак вирішив ступити на військову стезю і стати слухачем школи прапорщиків.

Думку товариша поділяє й Олександр Тимошенко з Житомирщини:

— Ми живемо тут єдиною дружною сім'єю, де однакові вимоги до всіх — хоч ти молодий, хоч уже досвідчений солдат. Призиваючись, багато чули про так звану «дідівщину». Скажу чесно: подібним у нас навіть не пахне.

Це ж підтвердили й інші воїни, з якими довелось поспілкуватись. Тому батьки, чиї діти нині служать на заставі у Дзвінковому, можуть бути спокійними: їхні діти в дбайливих руках. Єдиний «дід» на заставі — старшина Михайло Глодян, котрий тут вже більше 12 років. (До речі, він щойно повернувся з чергової відпустки, протягом якої заготовляв літнім батькам у гірському Рахові корми на зиму для домашньої худоби). Ну, а за «батька», зрозуміло, — капітан Левадний, якому допомагають прапорщики Миргородський, Іванов та інші. Усі вони стараються, аби юнаки, призвані із різних областей України, відчули себе однаково причетними до святої справи — охорони кордону своєї держави...

Цій меті підпорядковані щоденні, крім вихідних, тригодинні заняття, загалом чітко сформований розпорядок служби для кожного окремо взятого бійця. Основні зусилля тепер спрямовані не на ідеологічну обробку юнаків, як це було колись, а професійну підготовку. На жаль, контингент приходить сюди не такий, як за спеціального відбору, та й соціально-економічна атмосфера у країні накладає свій негативний відбиток. Тому доводиться займатися з молодими воїнами набагато інтенсивніше. Проте через рік-півтора з них усе ж виходять класні майстри своєї справи. Як от Сергій Мельник з Дніпродзержинська чи Олексій Рашупкін з Луганська. До речі, перший прибув на заставу із власною вівчаркою. Днями вони з Антеєм посіли перше місце у загоні на змаганнях зі службового собаківництва.

Справжній лідер й Олексій. Не лише на службі, а й поза нею. Зокрема він очолює створений на заставі осередок молодіжної організації прикордонних військ (МОПВ). Із розпуском комсомолу в ініціюванні деяких хороших справ утворився певний вакуум. Його стараються заповнити активісти МОПВу. Влаштовують різні змагання, вікторини, сформували добровільний фонд осередку. Приміром, значні кошти останнього за рішенням більшості членів передали на будівництво у Дзвінковому православного храму. За що днями були відзначені єпископом Ужгородським і Мукачівським Євфимієм спеціальною архієрейською грамотою.

До речі, у прикордонників хороші дружні стосунки з місцевими жителями, більшість з яких — угорці. Так, вода в колодязі на заставі роками кольору «фанти» (через великий вміст заліза). Місцеві порадили: «Треба трубу в іншому місці забити». І не лише показали де, а й самі це зробили...

Допомагає населення і в затриманні підозрілих осіб. Наприклад, рік тому запримітили невідомого, що крокував у напрямі до кордону. Запросили сісти в мотоцикл і... привезли на заставу. А в березні нинішнього допомогли оперативно встановити особу ще одного порушника.

Не стоять осторонь проблем прикордонників місцеві господарства, очолювані Ф.Шошем, Л.Сабовим та Й.Берені. Подарували воїнам телевізор, магнітофон, щосвята безкоштовно привозять лимонад, печиво, солодощі, на всенародні торжества — солідніші гостинці.

— Не знаю, чи могли б утримувати нашу техніку, якби не безкорислива допомога місцевих господарств,— ділиться наболілим старший технік підрозділу Володимир Миргородський. — Це ж можу сказати і про пальне...

Заставі справді катастрофічно бракує запчастин, бензину. Мукачівський загін, якому нещодавно виповнилось півстоліття, просто не має коштів для закупівлі всього необхідного. Правда, не помітно перебоїв у постачанні воїнів та офіцерів продуктами. Хоч про розширення асортименту дбають і на заставі. Утримують сьогодні трьох свиней, мають власний город, невеличку теплицю. Підсобляють і господарства. Зокрема, одному з них передали на догляд корівчину, бо самим не з руки цим займатись. Взамін щодня одержують по 10 літрів молока.

Одразу при вході на заставу помітив рівненький рядок саджанців винограду.

— Воїни самі заклали, — пояснив командир. — Хочуть мати, як у місцевих, так званий «лугош»: і плоди будуть, і приємна прохолода у спеку.

Все, що бачив на заставі, теж виготовлене руками солдатів: від внутрішнього оздоблення приміщень до сучасної сауни.

— Завше вчимо хлопців: «Вам тут жити, отож і облаштовуйте свій дім», — говорить Ігор.

Воїни стараються. Між іншим, будні та свята капітана, його помічників та їхніх сімей теж проходять на заставі. Добре, що мають власні квартири. А от в сусідніх підрозділах офіцери нерідко мешкають просто в службових приміщеннях. Як правило, не працевлаштовані дружини командирів, доводиться перебиватись на одну зарплату.

— Якби не офіцерський пайок, мабуть, жіноча половина давно б збунтувалася, — напівжартома-напівсерйозно констатує Ігор.

Є проблеми і з влаштуванням та доставкою дітей прикордонників до дитячих установ, навчальних закладів. Ось і трирічна Вікторія Левадна та п'ятирічний Артур прапорщика Іванова виховуються на заставі.

А може, їх очікує доля капітана?

Микола ГОРВАТ.
Закарпатська область.

«ЄРУСАЛИМ НА ГОРАХ»,

або Книга про Голгофу нашого народу

Перше враження

Український письменник Роман Федорів, автор багатьох книжок, створив річ непересічну й поетичну. Йдеться в ній здебільшого про кров, зради, підступність як давніх, так і сучасних, кажучи словом з роману, «ефрейторів».

Сюжет твору неспішно рухають упереді трагічної розв'язки, кілька осіб: художник, він же Майстер; поет, він же учитель історії та хранитель храму святого Духа — незламної фортеці національного коріння; сільський, залюблений в українську старовину, пенсіонер; колгоспний фурман, який пройшов через енкаведистське пекло й випадково зостався живий; народний учитель — людина кришталевої душі, якій довелося скуштувати сибірських таборів. Усі вони розповідають кожен своє, здебільше про те, що з ними було замолоду і що відбувається тепер (тобто років із десять тому), і цими розповідями створюють калейдоскоп імен та подій, чим і наповнюють книгу по зав'язку.

Ситуації, в які ці люди втрапляють, щоразу по-біблійному прості та нещадні. Головною ж героїнею твору мені уявляється Україна — теперішня і давня. Зрештою, завдяки цим одкровенням читач дізнається про життя галицького села і взагалі українського суспільства не тільки протягом останніх п'яти десятиліть, а й має можливість зазирнути в сиву давнину. Цікаво, що цей роман показує, як дрейфували мешканці західних областей України від доброзичливого і навіть дружнього ставлення до «совітів» у «золотому» вересні 1939 року, коли їх визволили від польського поневолення, до певної настороженості, яка швидко трансформувалася в різке несприйняття казарменого «соціалізму».

Поволі набирає розвитку головна сюжетна лінія: художник очищає від штукатурки в давній сільській церкві Святого Духа досі незнану фреску, з невідомих причин заліплену ще в давні часи. У селі люди сприймають реставратора мало не як святого, що збирає людську муку, наругу, сльози, насильницькі смерті, носить їх обереками до церкви і на кам'яних стінах її все це закарбовує, щоб жодна сльоза не пропала.

Тим часом те, що потроху відкривається оку художника, не залишає байдужим ні його самого, ні тих, хто запросив його приїхати працювати з фрескою, ні керівництво, починаючи від обласного і кінчаючи головою сільради. Воно й зрозуміло: поряд з церквою — могила козаків, що триста літ тому загинули в боротьбі проти польської шляхти, а ще є цвинтар українських січових стрільців, котрі поклали своє життя під час Першої світової війни. От можновладці й замислились: якщо люди підуть до оновленої ікони, то не тільки набиратимуться релігійного дурману, вони ж не обминуть і могил! А українська давнина, що випливає на поверхню, штовхатиме їх в обійми націоналістів...

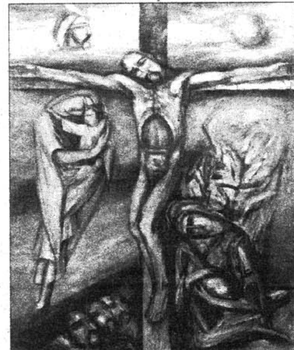
Пізніше з'ясовується, що невідомий давній художник зобразив на стіні Голгофу, проте аж ніяк не канонічну, не з Ісусом Христом, відому всім християнам. На червоному тлі, що символізує спустошення землі, відображено три дубові хрести, на яких розіп'ято місцевих мучеників. На лівому зображено вже неживого козацького полковника Дубового в синьому жупані, на середньому — вкритого до п'ят рясою ігумена Данила, обличчя якого ще кривить страшна передсмертна мука, на правому розіп'ято чоловіка в домотканій сорочці без ознак життя, зі спокійним лагідним обличчям, навкруг голови котрого митець загадково написав:«А се, братіє, ми з вами».

Коли новина про відкриту фреску стала відомою «ефрейторам», у них виникли нові побоювання. Адже хіба розіп'ята на хресті духовна особа із сімнадцятого століття не нагадуватиме теперішньому глядачеві трагічну долю церкви й багатьох духовних пастирів на Заході СРСР? Адже їх, теперішніх, розіпнуто на хресті сучасних реалій по сибірах та соловках... А тодішній козак — хіба це не нинішній перший-ліпший повстанець, тисячі яких влада зброєю та підступністю понищила за те, що вони любили свою землю і хотіли бути на ній не полонізованими, не зросійщеними, а таки українськими господарями?

З казань оповідачів постає образ згорьованої матері-України, а також її синів — як вірних, що переборюють власний страх перед «ефрейторами», так і перекинчиків, котрі не змогли зрозуміти, що, крім найвищої цінності самого життя, даного кожному з нас, є ще одна головна цінність, і назва їй — Україна.

Цей твір за архітектонікою я порівняв би із зовні тихоплинною рікою, яка несе свої води розлогою долиною задуму письменника, і в цій ріці — події нашого століття. А під цією рікою є ще ріка життя народу в попередні віки. А над рікою сучасності можна завважити серпанок ручаю, де формується майбутнє України. Тихоплинність ріки оманлива — досить зануритися в ці води, щоб дізнатись, які вири в них нуртують, якими трагедіями вщерть наповнене життя українське.

Чимало місця в романі займають думки про наші душі. Їх намагаються відмикати різними відмичками. І від цього душі байдужіють, «горбатіють». А щоб цього не відбувалося, треба додзвонюватися до кожної душі, будити її... А ще є цікава думка про маски, коли за певних обставин (а ці обставини в Україні давно стали типові) вони зростаються з обличчями і навіть з душами. І це є велике нещастя народу... А ще є в цій книзі міркування про нашу забудькуватість, яка насправді є боягузтвом, що дає право одному з персонажів вигукнути: гей, чого ми такі підлі, що боїмося самих себе, своєї історії, чому топчемося по ній та возимо по ній гній?

Роман Федорів такий письменник, якому неважко опукло показати, що всі ми, нині сущі, колись, кілька століть тому, вже жили, мали такі ж, як і тепер, таланти, і перебували в обставинах, схожих до нинішніх. І з цих химерних сторінок читач теж багато чого зрозуміє, в тому числі й те, що в Україні справжньому художникові ніколи — ні триста літ тому, ні тепер — не було легко, якщо він прагнув служити народові, а не «ефрейторам».

Книга про Голгофу українського народу, написана Романом Федорівим, лягає однією з надійних цеглин культури до підвалин храму незалежної нашої Вітчизни.

Борис СИДОРЕНКО.

ТОЛЬКО У НАС *Авиатур*

Продажа авиабилетов на авиарейсы авиакомпаний Украины, России, Эстонии, Финляндии, Ливана, Америки, Европы

Туристическое обслуживание в Испании, Греции, Турции, Египте, Ливане, Кипре, Франции, о. Маврикий, Италии, Болгарии, Финляндии, Англии

АВИАТУР
работает для Вас

Агентство по продаже авиабилетов
г. Киев, пр. Победы, 4
ул. Володарского, 2/4
тел.: (044) 274 99 13
274 99 81

Туристическое агентство
г. Киев,
пр. Победы, 4
тел. (044) 274 99 44
274 99 84

ПОДАРУЙТЕ СОБІ ПРИЄМНІСТЬ БУТИ НЕСХОЖИМИ НА ІНШИХ

SIGMA КОМБІ – НОВІ СТОСУНКИ МІЖ ЛЮДИНОЮ ТА АВТОМОБІЛЕМ

ПРОДАЖ, ГАРАНТІЯ, СЕРВІС

Офіційні ділери: Київ (044) 290-6764
Чернівці (03722) 2-0068

Продаж: Одеса (0482) 22-9320

MITSUBISHI

© Nova P.A.

Civic — **22 ГОДА ПОПУЛЯРНОСТИ**

ХОНДА «СИВИК» IV поколения — это, прежде всего, — надежное и «умное» сердце — двигатель, способный превратить даже каплю горючего в силу движения.

Остальное — лучше реально увидеть, потрогать (и даже купить !) в салоне СП «ДНИПРО МОТОР ИНВЕСТ»

Киев, проспект Победы, 57
Тел. (044) 442-20-19, 446-11-88

Покупка у официального дистрибьютора дает право на гарантию от фирмы-изготовителя

ТОМПО

2000 образцов итальянской мебели:
кухни, гостинные, спальни, сантехника и др.

Доставка и установка, услуги дизайнера

ВАМ ДОСТАТОЧНО ЗАПЛАТИТЬ — ВСЕ ОСТАЛЬНОЕ МЫ СДЕЛАЕМ САМИ

МЫ БЫЛИ ПЕРВЫМИ И ОСТАЁМСЯ ЛУЧШИМИ!

Железнодорожное шоссе, 41, тел.: 294 81 81, факс: 269 87 18

ДОВІРЧЕ ТОВАРИСТВО «КСЕН-ТРАСТ»

Чекає на Вас за адресою:

вул. Трьохсвятительська, 11
(колишня Героїв Революції)

тел./факс (044) 228-88-69,
тел. (044) 229-44-52

- **відкриває кодові довірчі рахунки для юридичних осіб**
- **приймає на депозитне обслуговування безготівкові кошти з виплатою 180—240% річних** ***(мінімальна сума — 200 млн. крб., мінімальний строк — 3 місяці)***
- **приймає від населення вільні грошові кошти з виплатою 10% щомісяця або до 190% річних**

Страхування вкладів за рахунок товариства

АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ «ТРАНСКРЕДОБАНК»

проводить ОПТОВУ купівлю-продаж іноземних валют.

конфіденційність та охорона гарантовані

Телефони для довідок та заяв: 417-20-60, 416-50-62
Адреса: м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44

Реализуем со склада в г. Киеве:

- сепараторы-сливкоотделители ОС-Б (1т/ч), ОС2Т-3 (5т/ч), ОС-2Д-500 и другие;
- сепараторы пивные;
- станки токарные ІН65, І6К40, МК60-56, ІК62, ІМ-63, и др.;
- станки фрезерные 6Т83, 6Т82Г, и др.;
- пастеризаторы ОКЛ-10, ПТУ-10, ОК2Н-5;
- ножницы гильотинные НК3418;
- прессы однокривошипные 25 тонн усилия.

тел. (044) 552-97-82,
552-92-83, 552-96-74.

АТ «Центртехбуд»

Реалізує зі складу в Дніпропетровську оптом та дрібним оптом прокат чорної та нержавіючої сталі.

Приймає передплату під замовлення металопрокату в широкому асортименті по наших фондах.

Пропонуємо також до реалізації:

- автокрани КС-3575А1; КС-4574 на базі КрАЗ-250;
- автомобілі КрАЗ, МАЗ різних модицікацій;
- паливнозаправники на базі КрАЗ, МАЗ, ГАЗ;
- напівпричепи МАЗ;
- трактори та екскаватори ЮМЗ;
- трактори Т-012, Т-150К та навантажувачі Т-156;
- автобуси ЛАЗ різних моделей.

Наші телефони у Дніпропетровську: (0562) 42-80-17, 42-64-49, 47-62-07, 20-56-54.

Понеділок, 19 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Док.відеофільм «Михайлова гора».
8.40 Муз.фільм «Сонати, романси, вальси з колекції Розумовських».
9.20 П.Чайковський. «Мазепа». Вистава Дніпропетровського театру опери та балету.
12.00 УТН.
12.10 Худ.фільм «Літо на пологому схилі».
14.40—15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім». Відеоінформація і реклама. Комп'ютерна інформація — абонентам.
16.00 УТН.
16.10 Багатосерійний худ.телефільм «Бодетаун». 77, 78 серії.
16.55 Мультфільм.
17.15 Для дітей. «Вулик».
17.40 Обличчям до столиці.
18.10 «Без протоколу». Аналітична програма.
18.40 «Якщо ти любиш...». Співає Олександр Василенко.
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ рекламує.
19.15 Тиждень французького кіно. Телефільм «Балада про Шампань».
20.20 Довідник «Жовті сторінки».
20.35 Поради телерадіореклами.
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.[illegible] Поради телерадіореклами.
[illegible]ерсія.
[illegible]й Пі Київ рекламує.
22.[illegible] Чарівний промінь.
22.55 Уперше на екрані худ.фільм «Чоловіча компанія».
0.10 УТН.

Канал «Останкіно»

15.00 Новини (з сурдоперекладом).
15.25 Лялька моєї мрії.
16.00 Зоряний час.
16.40 Телерадіокомпанія «Мир».
17.00 Новини.
17.25 Світ сьогодні.
17.40 Азбука власника.
17.50 Погода.
18.00 Година пік.
18.25 Телесеріал «Дика Роза».
18.55 Чоловік і жінка.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода.
20.45 Гол.
21.15 «Трагіки та комедіанти». Фільм- вистава.
23.15 Новини.
23.30 Максима.
0.00 Прес-експрес.
0.10 Палітра.

УТ-2, УТ-3, канал «Росія»

6.00 Вісті.
6.[illegible] [illegible]трібні... Потрібні...
6.[illegible] [illegible]рмула-730.
7.00 [illegible]ас ділових людей.
7.30 Вустами маляти.
8.00 Всесвітні новини Ей-Бі-Сі.
8.30 Зворотна адреса.
[illegible] «Останній патрон». Худ.фільм.
[illegible]ліп-антракт. «Парк Горького».
[illegible] Телегазета.
10.40 Селянське питання.
11.00 Вісті.
14.55 Гандбол. Чемпіонат Європи. Збірна Швеції — збірна України. Жінки.
16.15 Фільм-концерт «Він та вона».
16.35 «Формула безпеки».
16.50 Бізнес у Росії.
17.20 Свято кожного дня.
17.30 Телефільм.
17.45 Нокаут.
18.15 Всеперемагаючий голос віруючого.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Катерина Вороненко.
19.10 Мульти-бульки.
19.30 СНН.
20.00 САМ собі мандрівник.
20.25 Візитка.
20.30 Перехрестя.
21.10 Першість України з баскетболу. «Будівельник» — ЦСК.
22.30 СІТ-3.
22.40 «ДЕН-ТБ» представляє.
23.00 Вікна.
23.30 Телегра «5 плюс 1».
0.00 СІТ-3.
0.10 Про-відео.

Вівторок, 20 вересня

УТ-1

8.00 [illegible]
8.10 Перехрестя.
8.45 До 225-річчя від дня народження І.Котляревського. Літературно-мистецьке свято у Полтаві.
10.45 Доброго вам здоров'я.
11.20 Телефільм «До країни вулканів за зеленим голубом».
11.40 Шкільний екран. 11 кл. Українська література. Остап Вишня. «Вишневі усмішки».
12.15 УТН.
12.25 Худ.фільм «Нічні красуні».
14.40—15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім». Відеоінформація і реклама. Комп'ютерна інформація — абонентам.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Хлопчики, море, вітрила».
16.40 Освітній канал для школярів. Українська література. Микола Зеров. Сторінки творчості. Музика. Соціально-побутові пісні.
17.40 Господарем на землі.
18.05 Маленький концерт.
18.15 Світовий Конгрес Союзу Українок. Фільм 1 — «Зустріч, якої сподівалися».
18.45 Фінансовий огляд.
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ інформує.
19.15 До 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників. «Пам'ять».
19.30 Економічний огляд.
19.45 Фільм-концерт «Опа-на».
20.00 Майстер спорту, банкір, меценат.
20.25 «Сни напрокат. Об'єднані Арабські Емірати». Відеофільм.
20.35 Поради телерадіореклами.
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.35 Поради телерадіореклами.
21.40 Блок-Нот.
22.00 Ай Пі Київ рекламує.
22.05 Уперше на екрані худ.фільм «Про шалене кохання снайпера і космонавта».
23.25 «Останки».
23.55 УТН.

Канал «Останкіно»

5.30 «Ранок» (7.00 Новини).
8.00 Огляд ринку нерухомості.
8.15 Телесеріал «Дика Роза».
9.10 Америка з М.Таратутою.
9.40 Справа.
9.52 Новини.
10.00 Домісолька.
15.00 Новини (з сурдоперекладом).
15.25 «Війна готобів». Мультсеріал.
15.50 Наш музичний клуб.
16.05 Джем.
16.40 За кулісами. Київ: шанс для процвітання.
17.00 Новини.
17.20 Чекайте відповіді.
17.50 Погода.
18.00 Година пік.
18.25 Телесеріал «Дика Роза».
18.55 Тема.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода.
20.45 З перших рук.
20.55 Пісня-94.
21.40 До 50-річчя Перемоги. «Кличу живих...». Худ.фільм «Єдина дорога».
23.30 Новини.
23.45 Бумеранг.
0.15 Програма «Х».
0.30 Прес-експрес.

УТ-2, УТ-3, канал «Росія»

6.00 Вісті.
6.20 Потрібні... Потрібні...
6.30 Формула-730.
7.00 Час ділових людей.
7.30 «Гавайські вулкани». Прем'єра док.фільму з циклу «Світ вулканів» (США).
8.00 Всесвітні новини Ей-Бі-Сі.
8.25 Ранковий концерт.
8.45 Момент істини.
9.40 «Поцілунок у діафрагму».
10.35 Телегазета.
10.40 Селянське питання.
11.00 Вісті.
15.00 Вісті.
15.20 Студія «Рост».
15.50 Там-там новини.
16.05 Нова лінія.
16.35 «Заради ближнього свого».
16.50 Кліп-антракт.
16.55 Не бути динозавром.
17.10 Фільм-прем'єр.
17.25 Свято кожного дня.
17.35 Астрологія кохання.
18.15 Всеперемагаючий голос віруючого.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Оксана Марченко.
19.10 Мультфільми. 19.30 СНН.
20.00 Візитка.
20.05 Сезон.
20.20 «Приват-ТБ» представляє: «Легенда давнини сивої».
21.20 Поза амплуа. «Дніпро-ТБ».
22.00 Відеозвіт про роботу другої сесії Верховної Ради України.
23.00 Зворотний зв'язок.
23.10 СІТ-3.
23.20 Худ.фільм на ваші замовлення.
0.40 СІТ-3.
0.45 Про-відео.

Середа, 21 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Фінансовий огляд.
8.25 Уроки французької мови. Урок 3.
8.45 Свічадо.
9.35 Артистичне казино.
10.35 Шкільний екран. 5 кл. Історія України. У стародавньому Києві.
10.55 Вертеп-шоу. Частина 1.
11.40 Шкільний екран. 8 кл. Історія України. Запорозька Січ — козацька держава на Дніпрі.
12.10 УТН.
12.20 Вертеп-шоу. Частина 2.
14.40—15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім». Відеоінформація і реклама. Комп'ютерна інформація — абонентам.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «І лине музика прекрасна».
16.40 Освітній канал для школярів. Українська література. «Перстені молодості».(Б.-І.Антонич). Музика. Творчість К.Стеценка.
17.40 «Синтез».
18.00 Грає ансамбль «Гармонія».
18.15 Світовий Конгрес Союзу Українок. Фільм 2 — «Через історію і звичаї».
18.45 Приват-Інфо.
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ рекламує.
19.15 Запитуйте — відповідаємо. Приватизація.
19.35 Телефан.
20.35 Поради телерадіореклами.
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.35 Поради телерадіореклами.
21.40 Київський університет. До 160-річчя від дня заснування.
22.05 Ай Пі Київ рекламує.
22.10 Тиждень французького кіно. Худ.фільм «Лола Монтес».
0.00 Чемпіонат України з хокею на траві.
0.20 УТН.

Канал «Останкіно»

5.30 «Ранок» (7.00 Новини).
8.00 Російський дайджест.
8.20 Телесеріал «Дика Роза».
8.50 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
9.40 Діловий вісник.
9.52 Новини.
10.00 Подивись, послухай...
15.00 Новини (з сурдоперекладом).
15.25 «Війна готобів». Мультсеріал.
15.50 Комп'ютер хол.
16.05 Відповіді.
16.40 Телерадіокомпанія «Мир».
17.00 Новини.
17.25 Світ сьогодні.
17.40 Технодром.
17.50 Погода.
18.00 Година пік.
18.25 Телесеріал «Дика Роза».
18.55 Вечір пам'яті В.Висоцького.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода.
20.45 Монолог.
20.55 Прем'єра худ.фільму Е.Рязанова «Пророцтво».
23.25 Новини.
23.40 Без паузи.
0.15 Прес-експрес.

УТ-2, канал «Росія»

6.00 Вісті.
6.20 Потрібні... Потрібні...
6.30 Формула-730.
7.00 Час ділових людей.
7.30 Доброго ранку, Європо.
8.00 Всесвітні новини Ей-Бі-Сі.
8.30 Ранковий концерт.
8.45 Худ.телефільм «Санта-Барбара».
9.35 Репортер.
9.50 «Блискучий Петербург».
10.35 Телегазета.
10.40 Селянське питання.
11.00 Вісті.
15.00 Вісті.
15.20 Дитячий телетеатр. «Дерев'яний рицар». Частина 1.
15.50 Там-там новини.
16.05 Нова лінія.
16.50 Рубежі.
17.05 Голоси. Природний відбір.
17.35 Студія «Укртелефільм» представляє: «Ностальгія».
18.20 Всеперемагаючий голос віруючого.
18.50 Київська панорама.
19.10 Кримінальна хроніка тижня.
19.25 «Хіала» пропонує.
19.35 Прем'єра худ.телефільму «Санта-Барбара».
20.25 Вечірня музика.
20.55 Чемпіонат Європи з гандболу. Збірна Данії — збірна України. Жінки.
22.15 Відеозвіт про роботу другої сесії Верховної Ради України. По закінченні — концерт МСМ.

Четвер, 22 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Приват-Інфо.
8.25 Запитуйте — відповідаємо. Приватизація.
8.45 Делікатес-шоу.
9.55 Листи з будинку «Слово». М.Куліш.
10.25 Мультфільм.
10.35 Шкільний екран. 11 кл. Фізика. Автоколивання та їх застосування.
11.05 «Криворіжсталі»—60.
11.40 Співає Андрій Миколайчук.
12.00 УТН.
14.40—15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім». Відеоінформація і реклама. Комп'ютерна інформація — абонентам.
16.00 УТН.
16.10 Освітній канал для школярів. Фізико-математична школа. Методи реєстрації заряджених частинок. Уроки французької мови. Урок 4.
17.00 «СВ — сімейний варіант».
17.30 Українські наспіви.
17.45 «Боги Олімпу у Криму».
18.15 Київський квартет саксофоністів.
18.45 Фінансовий огляд.
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ рекламує.
19.15 Муз.фільм «Дует, дует».
19.50 Тележурнал «Право».
20.35 Поради телерадіореклами.
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.35 Поради телерадіореклами.
21.40 «У полоні пісні».
22.00 Ай Пі Київ рекламує.
22.05 Молодіжна студія «Гарт».
23.05 Тиждень французького кіно. Худ.фільм «Жюльєтта».
0.40 УТН.

Канал «Останкіно»

5.30 «Ранок» (7.00 Новини).
8.00 Огляд ринку нерухомості.
8.20 Телесеріал «Дика Роза».
8.50 У світі тварин (з сурдоперекладом).
9.30 Підприємець.
9.40 Виступає ансамбль «Мазури» (Україна).
9.50 Новини.
10.00 Мультфільм.
15.00 Новини (з сурдоперекладом).
15.25 «Війна готобів». Мультсеріал.
15.50 Мультитролія.
16.05 ...До 16 і старші.
16.40 Планета. Харків: шанс для процвітання.
17.00 Новини.
17.25 Загадка «СБ».
17.40 Знак питання.
17.50 Погода.
18.00 Година пік.
18.25 Телесеріал «Дика Роза».
18.55 Кінозірка. А.Делон.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.30 Погода.
20.40 Москва — Кремль.
21.00 Лотто «Мільйон».
21.35 А.Делон у худ.фільмі «Крістіна» (Франція).
23.25 Новини.
23.35 Закриття фестивалю «Кіношок-94».
0.10 Прес-експрес.

УТ-2, канал «Росія»

6.00 Вісті.
6.20 Потрібні... Потрібні...
6.30 Формула-730.
7.00 Час ділових людей.
7.30 Сусіди по планеті. «Єгипет. Три кольори часу».
8.00 Всесвітні новини Ей-Бі-Сі.
8.25 Поїхали.
8.35 Худ.телефільм «Санта-Барбара».
9.25 Музика крупним планом. Л.-В.Бетховен. Четверта симфонія.
10.00 «Стародавня Русь. XIV вік». Док.фільм.
10.27 Мульти-пульти.
10.35 Телегазета.
10.40 Селянське питання.
11.00 Вісті.
15.00 Вісті.
15.20 Дитячий телетеатр. «Дерев'яний рицар». Частина 2.
15.50 Там-там новини.
16.05 Нова лінія.
16.55 Гандбол. Чемпіонат Європи. Збірна України — збірна Хорватії. Жінки.
18.15 Всеперемагаючий голос віруючого.
18.45 Київська панорама.
19.05 Телефільм.
19.15 Уроки французької мови. Урок 3.
19.35 Прем'єра худ. телефільму «Санта- Барбара».
20.25 Концерт органної музики.
20.55 Митниця.
21.10 Муз.фільм «І.Падеревський».
21.35 «Хіала» пропонує.
21.45 «Соборне поле». Відкриття Співочого поля. 1 частина.
22.00 Відеозвіт про роботу другої сесії Верховної Ради України. По закінченні — «Соборне поле». Відкриття Співочого поля. 2 частина.

П'ятниця, 23 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Фінансовий огляд.
8.25 Вервиця.
9.10 Молодіжна студія «Містер-Х».
9.40 «Київські мозаїки». Видатні копії художника Л.Тоцького.
9.55 Худ.фільм «Мистецтво жити в Одесі».
11.40 Шкільний екран. 6 кл. Музика. Народна пісня — джерело професійної музики. Творчість М.Леонтовича.
12.10 УТН.
12.20 Молодіжна студія «Гарт».
14.40—15.40 Національна Академія наук України. Електронна комп'ютерна газета «Все — всім». Відеоінформація і реклама. Комп'ютерна інформація — абонентам.
16.00 УТН.
16.10 Для маленької компанії.
16.40 Радіаційна гігієна.
17.10 Док.фільм «Гніздо». Про врятування скарбниці родини Галаганів.
17.25 Сад, город.
17.40 До 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників. П.Топчій — співак з України.
18.15 Студія «Основа».
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ рекламує.
19.15 Концерт В.Кузьміна.
19.55 Поради телерадіореклами.
20.00 Чемпіонат України з футболу. «Динамо» — «Зоря МАЛС». 2 тайм.
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.35 Поради телерадіореклами.
21.40 Громадська думка.
22.00 Ай Пі Київ рекламує.
22.05 Арт-майдан.
23.05 До 50-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників. Худ.фільм «Вторгнення».
0.35 УТН.

Канал «Останкіно»

5.30 «Ранок» (7.00 Новини).
8.00 Новий старт.
8.15 «Сорока».
8.40 Телесеріал «Дика Роза».
9.10 Екслібрис.
9.40 Бізнес-клас.
9.52 Новини.
10.00 Концерт Російського народного оркестру ім. М.Осипова.
15.00 Новини (з сурдоперекладом).
15.25 В гостях у казки. Худ.телефільм «Казка про Зоряного хлопчика». 2 серія.
16.35 Чемпіонат світу з кільцевих мотогонок.
16.50 Азбука власника.
17.00 Новини.
17.25 Людина і закон.
17.55 Погода.
18.00 Людина тижня.
18.20 Телесеріал «Дика Роза».
18.50 Поле чудес.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.35 Погода.
20.45 Зустріч з О.І.Солженіциним.
22.05 У клубі детективів. Телесеріал «Вулиці Сан- Франциско». 3 серія.
22.05 «Погляд» з О.Любимовим.
23.00 Новини.
23.10 Музобоз.
0.00 Прес-експрес.

УТ-2, УТ-3, канал «Росія»

6.00 Вісті.
6.20 Потрібні... Потрібні...
6.30 Формула-730.
7.00 Час ділових людей.
7.30 Музика всіх поколінь.
8.00 Всесвітні новини Ей-Бі-Сі.
8.25 Поїхали.
8.35 Худ.телефільм «Санта-Барбара».
9.25 Відеопоезія.
9.35 Кліп-антракт. П.Каас.
9.40 У світі тварин.
10.35 Телегазета.
10.40 Селянське питання.
11.00 Вісті.
12.00 Кубок Девіса. Півфінал. Росія — Німеччина.
15.00 Вісті.
15.20 Дитячий телетеатр. «Дерев'яний рицар». Частина 3.
15.50 Там-там новини.
16.05 Нова лінія.
16.50 Дісней по п'ятницях. «Ще не людина - 2». Худ.фільм. 2 серія.
17.45 Ніхто не забутий.
17.55 Фільм-концерт «Фантазія».
18.15 Всеперемагаючий голос віруючого.
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Ганна Безулик.
19.10 Мульти-бульки.
19.30 СНН.
20.00 Сьогодні на сьогодні.
20.10 Худ.телефільм «Санта-Барбара».
21.00 Візитка.
21.05 Віннер-до.
21.15 Щотижня.
21.40 Віннер-після.
22.00 Відеозвіт про роботу другої сесії Верховної Ради України.
23.00 СІТ-3.
23.10 МТБ представляє: «Перший погляд».
23.40 Футбол як футбол.
0.40 СІТ-3.
0.45 Про-відео.

Субота, 24 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 Для дітей. «Лікар Айболить». Балетна вистава Одеського театру опери та балету.
9.45 Телетехнотека.
10.00 «Живе слово». Дитячі твори Віктора Близнеця.
10.30 Доброго вам здоров'я. Відповіді на листи.
11.00 Україна сьогодні.
11.50 Худ.телефільм «Претендент». 1 серія.
12.55 «Зона тривоги». Водосховища на Дніпрі.
13.15 Рідна мова.
13.30 «Ти мене на танець запроси...»
14.00 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
14.30 Блага вість з Ріком Реннером.
15.00 УТН.
15.10 Вервиця.
15.40 Прем'єра док.фільму «Самер тайм».
16.45 Надвечір'я.
17.45 Академія медичних наук України. Інтерв'ю з президентом АМН України О.Возіановим.
18.05 Плеяда.
19.00 УТН.
19.10 Ай Пі Київ рекламує.
19.15 Хроніка МВС.
19.30 Вікно в Америку.
20.00 Мистецький салон «Соломія».
20.40 На добраніч, діти.
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.35 Ай Пі Київ рекламує.
21.40 Тиждень французького кіно. Худ.фільм «Велика дорога».
23.30 Концерт С.Пенкіна.
0.00 УТН.

Канал «Останкіно»

6.30 Суботній ранок ділової людини.
7.15 У світі моторів.
7.45 Слово пастиря.
8.00 Поклик джунглів.
8.30 Телерадіокомпанія «Мир»: «Тік-так». Передача для дітей.
8.45 «Голос Азії». Міжнародний конкурс популярної музики і пісні. Передача 2.
10.00 Ранкова пошта.
10.30 Медицина для тебе.
11.00 Новини культури.
11.10 «Смак».
11.25 Фільми нашої пам'яті. «Вертуха».
13.15 Людина і закон. Спецвипуск.
13.30 Книжковий двір.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Лабіринт.
14.50 «Кетвізл». Телесеріал для дітей.
15.20 «Служіння муз не терпить суєти...».
15.50 Життепис.
16.20 У світі тварин.
17.00 Співає С.Бочкова.
17.15 Брейн-ринг.
18.10 До і після...
19.00 Осінній марафон Олега Басилашвілі.
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини плюс.
20.35 Погода.
20.45 Худ.фільм «Всупереч усьому».
23.05 Новини.
23.15 Погода.
23.25 «Хіт-парад «Останкіно».
0.05 Худ.фільм «Дозвольте представитись, Рокко Папалео» (Франція—Італія).

УТ-2, УТ-3, канал «Росія»

7.00 Вісті.
7.25 Мульти-пульти.
7.55 Студія «Рост».
8.25 «Жив собі політоглядач». Телефільм.
8.55 Вінілові джунглі.
9.25 Пілігрим.
10.10 Як жити будемо?
11.00 «Чарівна лампа Аладдіна». Худ.фільм.
12.25 Сигнальний примірник.
12.35 Телеерудит.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Прем'єра док.телефільму «Росія молода». 10 серія.
14.20 Бенефіс народного артиста України Я.Табачника. Частина І.
15.50 Телефільм.
16.05 Слово про Костянтина Воробйова.
16.35 «Швидше за вітер». Прем'єра мультфільму (США).
17.30 Вустами маляти.
18.00 Міжнародна християнська програма «Відповіді».
18.30 Київська панорама.
18.50 Точка зору.
19.05 Візитка. Анатолій Бондаренко.
19.10 Мультфільми.
19.30 СНН.
20.00 Хіт-рік.
20.35 Візитка.
20.40 «Мегапол» представляє.
20.55 Сьогодні на сьогодні.
21.00 Вечірні розваги для дорослих.
21.30 Ток-шоу «Чорний кіт».
22.00 Шанс. Проблеми СНІДу.
22.30 СІТ-3.
22.40 Фешн-клаб.
23.05 «Євразія-ТБ» представляє. Худ.фільм «Чорна кобра-2».
0.45 СІТ-3.
0.50 Про-відео.

Неділя, 25 вересня

УТ-1

8.00 УТН.
8.10 Ритмічна гімнастика.
8.30 У неділю вранці.
9.45 «Я життя запропонував людям».
10.15 Служу народу України.
11.00 Катерина Василенко з піснями.
11.25 Худ.телефільм «Претендент». 2, 3 серії.
14.00 Зичимо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 У гостини до Лесі.
16.55 Мультфільм.
17.10 Європа — наш спільний дім: Київ—Братислава.
17.40 Гра в класики.
18.15 Свічадо.
19.00 УТН.
19.20 Ай Пі Київ рекламує.
19.25 О.Довженко. «Моя доля змінилась в Одесі».
20.20 Страхова медицина: будні клініки «Вертебролог».
20.25 СТОРІНКИ ВЕЛИКОЇ КНИГИ. Мультфільм «Блудний син».
20.55 Ай Пі Київ рекламує.
21.00 УТН.
21.20 Спорткур'єр.
21.30 Відеофільм «Тойота» в Україні».
21.40 Молодіжна студія «Подіум».
22.00 «Без протоколу». Аналітична програма.
22.30 Ай Пі Київ рекламує.
22.35 Уперше на екрані худ.фільм «Вмирати не страшно».
0.15 УТН.

Канал «Останкіно»

7.15 Олімпійський ранок.
7.50 «Спортлото».
8.00 «Марафон-15».
8.30 З ранку раненько.
9.00 «Полігон».
9.30 Доки всі вдома.
10.00 Ранкова зірка.
10.50 Під знаком «Пі».
11.40 «Над синьою хвилею». Міжнародний фольклорний фестиваль.
12.35 Російський світ.
13.05 «Шпаргалка».
13.10 Док.серіал «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.00 Живе дерево ремесел.
15.05 Японія з А.Калошиним.
15.35 Музика в ефірі.
16.20 Клуб мандрівників.
17.15 Новини.
17.25 Телелоція.
17.40 Мультсеріали «Баскетбольна лихоманка», «Справжні мисливці за привидами».
18.35 Бомонд.
18.50 Погода.
19.00 IV Московський міжнародний музичний телефестиваль «Сходинка до Парнасу».
19.25 А.Делон у худ.фільмі «Перехід».
21.00 «Неділя».
21.50 Спортивний уїк-енд.
22.05 Кохання з першого погляду.
22.50 Новини.
23.00 «Ніні». Релігійна програма.

УТ-2, УТ-3, канал «Росія»

7.00 Вісті.
7.25 Здорово живеш.
7.40 «Бабусина квартира». Док.фільм.
8.00 Студія «Рост».
8.30 Туркменистан. Етюд на тлі незалежності.
9.00 Спогад про виставку. Ілля Глазунов.
9.30 Доброго ранку. Сніданок для чемпіонів.
10.00 Ати-бати...
10.30 Грає В. Ковтун.
11.00 «День війни». Док.фільм.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Бенефіс народного артиста України Я.Табачника. Частина 2.
14.50 Чемпіонат світу з автогонок «Формула-1». Гран- прі Португалії.
17.00 Муз.фільм «Співає «Світлиця».
17.30 Обличчям до столиці.
18.00 Гандбол. Чемпіонат Європи. Фінал. Жінки.
19.15 Візитка. Ганна Безлюдна.
19.20 Мульти-бульки.
19.30 СНН.
20.00 Візитка.
20.05 Телесеріал «Следжхаммер».
20.35 Чорним по білому.
20.40 Капітан-відео.
21.00 Худ.фільм «Сеньйорита».
22.00 Сьогодні на сьогодні.
22.10 5 студія.
22.30 СІТ-3.
22.40 Для Вас.
23.20 Аве віта.
23.35 Про-відео.
0.20 СІТ-3.

(Друкується з комп'ютерного набору агентства Укрінформ).

Як відгукнеться наше «сьогодні» в дітях?

В освіті, як і всюди нині, проблем вистачає. Її зачіпають вони кожного, хто відправляє до школи свою дитину. Тому й зрозуміла тривога батьків, їхні вболівання не тільки за своє чадо, а й за систему освіти взагалі. З листами наших дописувачів, у яких порушуються питання навчання та виховання дітей, наш кореспондент звернувся до заступника міністра освіти Олексія Мороза. Він люб'язно погодився відповісти на них. Свій коментар Олексій Григорович розпочав із загальної характеристики стану справ в освіті.

Запитуєте — відповідаємо

— Складні соціально-економічні умови, які переживає наше суспільство, не могли не позначитися на освіті. Нестача коштів, — а держава недодала освіті 7,3 трильйона карбованців, плинність кадрів, брак підручників та інші наслідки фінансової скрути гальмують здійснення необхідних перетворень, яких вимагає час. І все-таки система освіти зберегла свою дієздатність, збереглася освітянська мережа в цілому (а в Україні 21,2 тисячі загальноосвітніх шкіл), проведено ряд важливих реформ. Зокрема, розроблено програму вивчення історії, культури України. Впроваджено державну мову в навчальний процес з одночасним задоволенням національно-мовних потреб усіх етносів в Україні, набувають поширення різні типи навчальних закладів, у тому числі й недержавних, яких в Україні 84.

— Олексію Григоровичу, навчальний рік розпочався, але, на жаль, багато скарг на те, що не вистачає підручників. Про це пише вчителька зарубіжної літератури з Рівного Антоніна Бичко. Киянка Оксана Білоножко скаржиться, що син-другокласник не одержав усі підручники.

— Для забезпечення шкіл підручниками державою виділено 240 мільярдів карбованців. До кінця року передбачили видати 186 назв підручників та посібників з загальним тиражем 18,5 мільйона примірників. До першого вересня мали видати 110, але є, на жаль, тільки 53. До кінця цього місяця має вийти ще 57 назв.

— Майже всім відома велика проблема з кадрами. Зокрема, цим цікавиться Ганна Дем'янів з Кременця Тернопільської області.

— У багатьох працівників освіти немає бажання працювати у цій галузі. До цього призводить низька оплата їх праці. В Україні тільки за минулий рік звільнилися 41,6 тисячі педагогів. Дуже багато вчителів не вистачає у сільських школах, не хочуть працювати в школі вчителі іноземних мов. Випускники вузів шукають прибуткової роботи і йдуть працювати в комерційні структури. Стоїть питання про відновлення державного розподілу. Кожен повинен за цільовим направленням відпрацювати те, що затратила держава для його навчання. І треба це тримати під контролем, бо якщо ми цього не зробимо, то залишимося без вчителів... Ми постійно порушуємо питання про підвищення зарплати вчителю, документи лежать у комісії Верховної Ради.

— Олексію Григоровичу, у листі до редакції голова координаційної ради союзу жінок-трудівниць «За майбутнє дітей України» Н. Покотило та інші нарікають на те, що «під гаслами деідеологізації освіти відкинуто всі програми й перевірені життям методи виховання, хоч вони передбачали обов'язок вчителів виховувати під час навчального процесу та в позакласній роботі». Чи є підстави для тривоги матерів? Чи справді школи відмовилися від тих методів навчання та виховання, з якими виросло не одне покоління людей?

— У нас є Національна програма з виховання дітей, але вона має дещо гасловий характер, а ми маємо розробити чітку програму виховної роботи від дитячого садка і до вищого навчального закладу. Ми не відмовилися від того кращого, що було в системі освіти і на чому виросли самі. В школах, як і колись, працюють різні гуртки, діють навчально-виробничі комбінати. Крім того, що вони мають виховний характер, повинні виявляти нахили дітей, їхні таланти. З цією метою в школах проводять різні олімпіади, починаючи з сільських і до республіканських масштабів. Проте вважаю, що треба створити авторитетну комісію разом з представниками з Академії педагогічних наук, Міністерства освіти, яка розробила б чітку концепцію виховної роботи в закладах освіти.

— У колективному листі, що надійшов з Івано-Франківська, адресованому не лише редакції, а й Президентові, Голові Верховної Ради, міністру освіти, йдеться про узаконення уроків релігії в школі. Що цьому заважає?

— Згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 5 і ст. 8) державні навчально-виховні заклади відокремлені від церкви (релігійних організацій), а освіта в них має науковий, світський характер і незалежна від політичних партій, громадських і релігійних організацій. Протягом двох останніх років, усупереч чинному законодавству, в Україні набула значного поширення місіонерська діяльність різноманітних релігійних організацій, церков, в тому числі й закордонних, навіть не зареєстрованих. Результати вивчення їхньої діяльності показали, що зміст освіти, який вони несуть в Україну, не відповідає державній національній програмі «Освіта».

У цьому зв'язку Міністерством освіти видано наказ, яким зобов'язано органи управління освітою вжити заходів до припинення діяльності у державних закладах освіти представників Церкви Муна, корпорації «Інтенсивна Християнська Освіта», місіонерів і представників інших релігійних організацій, не зареєстрованих в Україні.

— А ось Микола Ребрій з Черкас, Евеліна Настюхіна з Києва пишуть, що їхнім дітям, які йшли до першого класу, влаштували в школі справжній екзамен. Чи правильно це?

— За погодженням з Міносвіти в школах під час прийому першокласників створюють комісії, в складі яких є психолог, соціолог. Вони мають за мету виявити рівень розвитку дитини в співбесіді, а не влаштовувати екзамен. Це порушення Закону «Про освіту», а до порушників міністерство вживатиме заходів. На конкурсних засадах формують спеціалізовані класи, школи, гімназії, ліцеї. Під час прийому першокласників до загальноосвітньої школи або коли переводять учнів з 9-го до 10-го класу такий принцип не повинен застосовуватися.

— Запитань щодо організації навчання дітей у читачів багато, і відразу на всі відповісти неможливо, як, мабуть, неможливо одним махом розв'язати й усі проблеми школи. Але розв'язувати їх потрібно, і якнайшвидше, бо сьогоднішні учні — то наше завтра.

Розмову продовжимо іншого разу.

Відповіді записала
Марія ДАВИДЕНКО.

Спорт

«ДИНАМО», ДЯКУЄМО ТОБІ ЗА СВЯТО!

Блискуча перемога українського чемпіона. Два несхожих тайми, які потрясли Україну. «Стріляюча бутса» Віктор Леоненко залишає стадіон на автомобілі «Ford». Київ не спав з вечора до ранку

«Динамо». (Київ, Україна) — «Спартак». (Москва, Росія). 3:2 (0:2). Матч групового турніру Ліги чемпіонів з футболу. Київ. Республіканський стадіон. 14 вересня. Ясно. 25 градусів. 90 500 глядачів.

Судді: Герд Грабер, Егон Беріутер, Йозеф Зіглер (усі — Австрія).

Голи: Писарєв, 12 (0:1), Тихонов, 38 (0:2), Леоненко, 48 (1:2), Леоненко, 76 (2:2), Ребров, 86 (3:2).

На 27-й хвилині Михайленко не реалізував пенальті.

Попередження: Надуда, Мохамадієв, Призетко, Чудін, Хомин.

«Динамо»: Шовковський, Лужний, Ващук, Леженцев, Шматоваленко (Хомин,65), Ковалець, Косовський, Скаченко (Ребров, 53), Михайленко, Леоненко, Призетко.

«Спартак»: Тяпушкін, Мамедов, Тернавський, Цимбалар, Рахімов, Чудін, Надуда, Аленічев (Мохамадієв, 59), П'ятницький, Писарєв, Тихонов (Родіонов, 44).

Не кривитиму душею, засумував, як, мабуть, і більшість палких прихильників наших динамівців, після першого тайму. Ще б пак, ініціатива була у господарів. Мов розбурхані бджоли, вилітали вони з вулика на позиції суперника і жалили його дошкульно і наполегливо, маючи перевагу і в загальній, і в швидкості командних дій. Кілька разів мали нагоду відзначитися Ковалець, Леоненко, Скаченко. В одну мить Ващук пройшов від своїх воріт до штрафної гостей і пробив так, що стадіон аж завмер. Але відмінно зіграв воротар національної збірної України Дмитро Тяпушкін. А потім він і пенальті парирував після удару Михайленка. Чому бив одинадцятиметровий саме цей гравець, а не хтось інший? Адже в команді є штатні пенальтисти, зокрема Леоненко. Втім, вирішувати такі питання — прерогатива виключно головного тренера.

І от за таких обставин м'ячі, на жаль, побували в київських воротах. У першому випадку розгубився захист, і Писарєв головою легенько пробив під перекладину. А потім наша оборона прогавила контратаку спартаківців, занервував Шовковський, залишив ворота і...

Отже, на душах багатьох тоді зашкребли скажені коти розпачу. Але в перерві між таймами досить оптимістично поводився технічний директор юнацьких збірних України Олександр Козаченко.

— Ще не вечір, — сказав він, хоча надворі насправді була вже ніч, — навіть не сумніваюся, що «Динамо» виграє (навіть рахунок назвав — 3:2!). Як на мене, наші грають цікавіше, різноманітніше і фізичні кондиції їхні ліпші, ніж у спартаківців...

Уже на післяматчевій прес-конференції ми дізналися, що сказав своїм підопічним у перерві Йожеф Сабо. Суть розмови заключалася в тому, що ініціатива на боці динамівців, суперник скористався нашими помилками, а на власні моменти не щедрий. Слід збільшити темп, а для досягнення позитивного результату є цілий тайм. Хлопці були спокійними і рішучими. Що й показали перші ж хвилини після перерви.

Коли Віктор Леоненко вперше торкнувся м'яча, одразу стало зрозуміло, що його захисникам гостей не втримати. І тут же київська «стріляюча бутса» виконала фантастичне за красою соло, яке завершилося точним ударом у нижній лівий кут воріт «Спартака» і вибухом майже стотисячних трибун. У серцях людей запалала надія на позитивний підсумок. За цей гол компанія «Нордекс» — генеральний спонсор Федерації футболу України — зробила Леоненкові королівський подарунок — автомобіль «Ford», на якому він після зустрічі зробив коло пошани. У ту мить подумалося: а міг би Віктор отримати цей приз ще 7 вересня під час єврозустрічі національних збірних України та Литви. Але нашого найсильнішого форварда, на жаль, тоді не було на полі.

Приборкати Леоненка було вже важко. Він буквально шматував спартаківський захист. І під час одної з гострих атак динамівців технічним ударом встановив рівновагу — 2:2.

Здавалося, що після такого трагічного початку й такий підсумок міг би влаштувати господарів. Але вони, як висловився після матчу один з тренерів «Спартака» Федір Черенков, впійmали свій кураж. Тут слід віддати належне Йожефові Сабо, який зробив дуже доречні заміни. Особливо він вгадав з Ребровим. Поява Сергія значно посилила атакуючий порив «Динамо». І не дивно, що саме цей симпатичний, в'юнкий блондин завершив переможну атаку українського клубу. Прекрасно зіграв Ковалець, віддав точну передачу, і Ребров у польоті поставив останню крапку в цьому напрочуд цікавому матчі!

Після зустрічі ми взяли кілька інтерв'ю.

Федір ЧЕРЕНКОВ:

— Київське «Динамо» підтвердило свій авторитет і українського футболу в цілому. Господарі були сильнішi і в ігровому, і в психологічному плані. І я щиро вітаю їх із заслуженою перемогою. Гадаю, що й надалі кияни мають досить хороші перспективи в Лізі чемпіонів. У декотрих наших гравців, особливо тих, які виступають за збірну Росії, відчувалася втома. Позначилася на нашій грі й відсутність ключових гравців оборони Онопка й Никифорова.

Йожеф САБО:

— Сьогодні мої хлопці зробили дорогоцінний подарунок усій Україні. Вони також подарували надію на відродження нашого національного футболу. Всі заслуговують на похвалу. Але виокремлю Леоненка. Я багато говорив останнім часом з Віктором. Сказав йому, що тільки в разі успішних виступів у Лізі чемпіонів його помітить Європа. І, як на мене, ми нарешті порозумілися. Гадаю, що Леоненко — справжня зірка і прикрасив би своєю грою найсильніші клуби континенту.

Перемога на старті дуже приємна, але ми вже думками в Мюнхені, де нас 28 вересня прийматиме «Баварія».

Того ж вечора відбулися поєдинки в усіх групах Ліги чемпіонів. **Група А.** «Манчестер Юнайтед» (Англія) — «Гетеборг» (Швеція) — 4:2, «Барселона» (Іспанія) — «Галатасарай» (Туреччина) — 2:1. **Група В.** ПСЖ (Франція) — «Баварія» (Німеччина) — 2:0. Голи: Веа, 41 (1:0), Браво, 83(2:0). **Група С.** «Гайдук» (Хорватія) — «Бенфіка» (Португалія) — 0:0, «Андерлехт» (Бельгія) — «Стяуа» (Румунія) — 0:0. **Група D.** «Казино» (Австрія) — АЕК (Греція) — 0:0, «Аякс» (Нідерланди) — «Мілан» (Італія) — 2:0.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімках: за мить Віктор Леоненко заб'є м'яч у ворота московського «Спартака»; незвична ситуація: Йожеф Сабо мовчить, а Анатолій Дем'яненко кричить.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

* * *

Хокей. Регулярний чемпіонат МХЛ. ЦСКА (Москва, Росія) — «Сокіл» (Київ, Україна) — 1:2.

Баскетбол. Кубок Корача. ЦСК «Меркурій» (Київ, Україна) — «Метрополь-Адажі» (Рига, Латвія) — 73:69. За підсумками двох поєдинків далі боротьбу в турнірі продовжить український клуб.

Футбол. Товариський матч. Корея — Україна — 2:0.

Голос України

Засновник — Верховна Рада України. Видавець — Президія Верховної Ради України. 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о.заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ **ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.**
♦ **Рукописів не повертаємо.**
♦ **Листування з читачами — тільки на сторінках газети.**

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ **За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.**
♦ **Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.**
♦ **За точність викладених фактів відповідальність несе автор.**

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 391035.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311176.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».